

לקוטי תורה • פרשת כי תצא • מאמר 6

ביאור ולא אבה

ביאור "ולא אבה"

אותיות שם הוי" מבטאות הן את ירידת ה' אל תוך העולמות והן את עבודת האדם: קוצו של יו"ד הוא האהבה המסותרת שלמעלה מן השכל; הוי"ו והי"א הן הצמצום וההתרחבות שביטול והתבוננות ממשכים; והוי"ו והי"א הן התורה והמצוות. למעלה מהן עומד שם הוי" עליון יותר, שאליו מגיע רק בעל התשובה באהבתו "בכל מאדך", המכבסת את החטא והופכת את הקללה עצמה לברכה, כמו בנעילה ביום הכיפורים.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/ki-seitzei/6

הנקודה

אותיות שם הוי' מבטאות הן את ירידת ה' אל תוך העולמות והן את עבודת האדם: קוצו של יו"ד הוא האהבה המסותרת שלמעלה מן השכל; הוי"ד וה"א הן הצמצום וההתרחבות שביטול והתבוננות ממשכים; והוי"ו וה"א הן התורה והמצוות. למעלה מהן עומד שם הוי' עליון יותר, שאליו מגיע רק בעל התשובה באהבתו "בכל מאדך", המכבסת את החטא והופכת את הקללה עצמה לכרכה, כמו בנעילה ביום הכיפורים.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ביאור זה מסביר את יסודות המאמר על "ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע אל בלעם". קוצו של יו"ד הוא כתר והאהבה המסותרת שבכל יהודי — אהבה שמקורה בעצמותו של אין סוף, ואפשר רק לרמוז עליה. הוי"ד היא חכמה, שהתגלותה דורשת צמצום קיצוני: אצילות מקבלת מלמעלה רק הארה מועטת, כעין שיערה הצומחת דרך הגולגולת; זו ה"הוד" שבה "מתלבש" הוי'. האדם פועל זאת באמצעות ביטול רצונו, באופן טבעי ולמעלה מן השכל — קוצו של יו"ד — או מתוך הכרה, בכירור הטוב מן הרע — הוי"ד. הה"א היא בינה, תשובה עילאה: התבוננות המתרחבת לאהבה ולשמחה שבלב; הוי"ו והה"א האחרונה הן התורה והמצוות. החלק השני עוסק בשם הוי' עליון יותר, בעשר הספירות שבמאציל, שהוא המקור ל"כי אהבך הוי' אלקיך". אהבתו של בעל תשובה "בכל מאדך" מגיעה ל"מעמקים" שלמעלה מן הכלים, וממשיכה כיבוס ההופך את הזדונות לזכויות; הדבר מגיע לשיאו בנעילה ביום הכיפורים, "שבת שבתון".

מבנה

1	כותרת	11
	ביאור המאמר "ולא אבה".	
2	קוצו של יו"ד והוי"ד	21-3
	קוצו של יו"ד הוא כתר והאהבה המסותרת, שאפשר רק לרמוז עליה; הוי"ד היא חכמה, הנקודה שבינה מרחיבה.	
3	שערות דרך הגולגולת	4-5
	חכמה נמשכת מלמעלה רק באמצעות צמצום קיצוני, כהארה מועטת בלבד; בלי צמצום העולמות היו בטלים במציאות ממש.	
4	שני סוגים של ביטול	6
	ביטול שלמעלה מן השכל ממשיך את כתר דרך עתיק יומין; ביטול שבחכמה, באמצעות כירור הטוב מן הרע, ממשיך את "לבוש" השערות.	
5	הה"א, הוי"ו והה"א האחרונה	7-8
	בינה, תשובה עילאה, היא הוי"ד עצמה כפי שהיא מתגלה; הוי"ו, בדומה לקול, מוליכה את המדות אל הדיבור — התורה אל המצוות.	
6	הוי' העליון ובעל התשובה	9
	אהבת ה' באה מן הספירות שבמאציל; "בכל מאדך" מגיע ל"מעמקים" שלמעלה מן הכלים, ששם החטאים מתכבסים והופכים לזכויות.	

עשרת המעמקים של עשרת ימי תשובה מגיעים לשיאם בנעילה; יום הכיפורים, שלמעלה משבת, הופך לברכה אפילו את מה שמתחת לקליפת נוגה.

מושגים

קוצו של יו"ד קוצו של יו"ד

הנקודה הקטנה העולה מעל היו"ד שבשם: כתר, ובנפש — האהבה המסותרת שלמעלה מן השכל.

האהבה המסותרת אהבה מסותרת

האהבה הטבעית לה' הקיימת בכל יהודי, ושורשה למעלה מהשגה; היא מתבטאת בסירוב להיפרד מה'.

השערות שערות

דימוי להארה העוברת דרך הסתר, כשערה הצומחת דרך הגולגולת: כך אצילות מקבלת ממה שלמעלה ממנה, בלי יחס למקור ההארה.

ביטול הרצון ביטול רצון

הנחת הרצון האישי בצד; ביטול שלמעלה מן השכל ממשיך את כתר, ובאמצעות חכמה, בבירור הטוב מן הרע, הוא ממשיך את אור החכמה.

תשובה עילאה תשובה עילאה

בינה, הה"א הראשונה: התכונות המתרחבת לאהבה ולשמחה שכלב, ושיבה מלמטה למעלה.

בכל מאדך בכל מאדך

אהבה שלמעלה ממידת הנפש עצמה, המתגלית במיוחד אצל בעלי תשובה; היא מגיעה למעמקים שלמעלה מן הכלים.

מעמקים מעמקים

עשרת המעמקים, הכתר של כל ספירה: השורש הנסתר שממנו נמשכים גילוי חדש של הוי' וכיבוס החטא.

אתכפייא ואתהפכא אתכפייא ואתהפכא

ריסון החושך, לעומת הפיכתו לאור; שבת הופכת את חשכת קליפת נוגה, ויום הכיפורים — אף את מה שמתחת לה.

הוי' שבמאציל הוי' שבמאציל

שם הוי' העליון, שלמעלה מן הספירות הנאצלות: מקור אהבת ה' ומקור "לפני הוי' תטהרו".

קטע 1 • 11

כותרת

1 ביאור ולא אבה^{1,2}

ביאור למאמר "ולא אבה".

זהו ביאור למאמר בלקוטי תורה הפותח בפסוק: "ולא אבה ה' אלקיך לשמוע אל בלעם, ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה, כי אהבך ה' אלקיך" (דברים כג, ו). הביאור חוזר לנושאים שבמאמר — אותיות שם הוי"ש שנפש והתשובה ההופכת זדונות לזכויות — ומסביר את שורשיהם.

קטע 2 • 21-3

קוצו של יו"ד והיו"ד

2 להבין שרש הדברים הנה קוצו של יו"ד רומז לכתר שהוא אהבה מסותרת שכלב כל ישראל

כדי להבין את שורש הדברים: קוצו של יו"ד רומז לכתר, שהוא האהבה המסותרת שכלבו של כל יהודי.

לאות יו"ד, האות הראשונה בשם הוי"ש, יש קוץ קטן בחלקה העליון הפונה כלפי מעלה. קוץ זה רומז לכתר, הבחינה שלמעלה מן השכל, ונכפף הוא האהבה המסותרת: האהבה הטבעית לה' הטמונה בהעלם בלבו של כל יהודי.

והיינו מפני שהיא נלקחה ממקום גבוה מאד נעלה לכך הוא ככל ישראל שהוא ממלי' דא"ס שהוא בבחי'

עצמי' [עצמיות] דא"ס ואינו בגדר ההשגה ולכך היא באה בלב כל ישראל אף מי שאינו יודע

כלומר, מכיוון שהיא נלקחה ממקום גבוה ונעלה מאוד, היא מצויה בכל יהודי; שכן מקורה במלכות אין סוף, שהיא בבחינת עצמותו של אין סוף ואינה בגדר ההשגה. לכן היא באה בלב כל יהודי, גם של מי שאינו יודע כיצד

האהבה המסותרת מצויה בכל יהודי, ולא רק במי שמבין הרבה, משום שמקורה גבוה כל כך: במלכות אין סוף, בחינה השייכת לעצמותו של אין סוף ונמצאת למעלה מכל השגה. מכיוון שאהבה זו אינה נובעת מהכנה, היא אינה תלויה במידת הכנתו של האדם.

להבין כ"כ [כל כך] בשכלו ובינתו ולכן קוצו של יו"ד הוא בחי' רמז בלבד שרומז לא"ס בלבד ברמז

בעלמא בלי שום תפיסא³

להבין כל כך בשכלו ובינתו. לכן קוצו של יו"ד הוא בחינת רמז בלבד, הרומז לאין סוף ברמז בלבד, בלי שום תפיסה בו;

הקוץ הוא החלק הקטן ביותר באות, והוא רמז בלבד; לכן הוא מתאים לבחינה שאפשר לרמוז עליה, אך אי אפשר לתפוס אותה. גם הרמז הזה אינו תופס את אין סוף, אלא רק מצביע עליו.

כי לית מחשבה תפיסא ביה כלל⁴ אלא ברעותא דלכא מקרב איש ולב עמוק⁵ ועיין מ"ש בד"ה וישב יעקב.^{6,7}

כי "לית מחשבה תפיסא ביה כלל", אלא ברעותא דלכא, מתוך "מקרב איש ולב עמוק". ועיין במה שכתוב בד"ה "וישב יעקב".

"לית מחשבה תפיסא ביה כלל" מהדהד את תפילתו של אליהו בפתחת תיקוני זוהר: אין סוף מושג לא באמצעות השכל, אלא באמצעות רצון הלב, העולה מעומקיו של האדם, "מקרב איש ולב עמוק", בלשון תהלים. לאחר מכן מפנה הטקסט את הקורא למאמר "וישב יעקב" שבתורה אור.

3 והיו"ד הוא בחי' חכמה כי חכמה ראשית גילוי ההשגה וההבנה שבבחי' בינה והמשכת החכמה שבבחי' בינה נקי' נקודה בהיכלא⁸ אלא שהחכמה היא בבחי' ההעלם בבחי' ברק המכריק במוח והבינה היא ההשגה באורך וברוחב.

היו"ד היא בחינת חכמה, שכן חכמה היא הגילוי הראשון של ההשגה וההבנה שבבחינת בינה; והמשכת החכמה אל בחינת בינה נקראת "נקודה בהיכלא". אלא שהחכמה מצויה בהעלם, בבחינת ברק המכריק במוח, ואילו בינה היא השגה באורך וברוחב.

היו"ד, נקודה יחידה, מסמלת את החכמה — הבזק התובנה הראשון; הבינה מפתחת אחר כך את התובנה "באורך וברוחב" ויורדת לפרטיה. החכמה כשהיא נכנסת לבינה נקראת "נקודה בהיכלא": נקודה מרוכזת שהבינה קולטת ומרחיבה, כמו היכל המכיל את מי ששוכן בו.

קטע 3 • 41-5

שערות דרך הגולגולת

4 והנה להיות גילוי אפי' [אפילו] בחי' חכמה עילאה השכל הנעלם מכל רעיון הגם שזה נאמר על הכתר מ"מ גם החכמה הוא בחי' השכל הנעלם מכל רעיון כמ"ש בד"ה לך לך⁹ כי

והנה, כדי שתהיה התגלות אפילו של בחינת חכמה עילאה, "השכל הנעלם מכל רעיון" — אף שביטוי זה נאמר על כתר, מכל מקום גם חכמה היא בחינת "השכל הנעלם מכל רעיון", כפי שמבואר במאמר המתחיל "לך לך" — כי

"השכל הנעלם מכל רעיון" נאמר בדרך כלל על כתר, אך אפשר לתאר כך גם את החכמה העילאה; כאן מפנה המאמר למאמר "לך לך" בעניין זה. הפסקה מבקשת להסביר מדוע התגלות של חכמה כזאת מצריכה צמצומים רבים.

הנה מבריאיה ולמטה הוא בחי' גילוי החכמה עד שבא לכלל גילוי בשכל והשגת הנבראים מלאכים ונשמות

מבריאיה ולמטה יש בחינת גילוי החכמה, עד שהיא מתגלה בשכל ובהשגה של הנבראים — מלאכים ונשמות.

רק מבריאיה, העולם הראשון של מציאות נפרדת, ולמטה, החכמה מתגלה כחכמה שהנבראים, המלאכים והנשמות יכולים להשיג.

אבל באצילות ולמעלה מאצילות לא שייך שם חכמה כלל רק מ"מ הוא מקור לחכמה וזהו ענין חכים

אבל באצילות ולמעלה מאצילות אין שייכות כלל לחכמה; ואף על פי כן, היא מקור לחכמה. וזהו פירוש "חכים,

באצילות ולמעלה ממנה אין החכמה בבחינת חכמה כפי שאנו מכירים אותה; היא רק המקור שממנו נמשכת חכמה. בתפילת אליהו שבתיקוני זוהר נאמר על הקב"ה: "חכים ולא בחכמה ידיעא".

ולא¹⁰ בחכמה ידיעא¹¹ כמ"ש בדי"ה פתח אליהו¹² וכדי להיות בחינת גילוי חכמה זו הוא ע"י כמה בחי

צמצומים ואפילו כדי להיות בחינת חכמה סתימאה הוא ע"י צמצום

"ולא בחכמה ידיעא", כפי שמבואר במאמר המתחיל "פתח אליהו". כדי שתהיה התגלות של חכמה זו נדרשות כמה

בחינות של צמצום; ואפילו בחינת חכמה סתימאה נוצרת באמצעות צמצום:

המאמר מפנה למאמר "פתח אליהו" שבו נדונים דברי אליהו. גילוי חכמה זו מצריך כמה צמצומים, ואפילו החכמה הסתומה — חכמה סתימאה של אריך אנפין, הבחינה החיצונית של כתר — נוצרת רק באמצעות צמצום.

דהיינו שבחינת גבורה דע"י [דעתיק יומין] מתלבש בח"ס [בחכמה סתימאה] גבורה הוא בחי צמצום וכדי

שיהיה נמשך משם בחכמה דאצילות הוא ע"י צמצום עצום שנמשך ויורד דרך שערות ומזלות אבא יונק

ממזל החי¹³ כו'

כלומר, בחינת גבורה דעתיק יומין מתלבשת בחכמה סתימאה, וגבורה היא בחינת צמצום. וכדי שתמשך משם

בחכמה דאצילות, הדבר נעשה באמצעות צמצום עצום: היא נמשכת ויורדת דרך שערות ומזלות — "אבא יונק ממזל

השמיני" וכו'.

לכתר יש בחינה פנימית, עתיק יומין, ובחינה חיצונית, אריך אנפין. הגבורה של עתיק, כוח הצמצום שבו, מתלבשת בחכמה הסתומה של אריך אנפין, וזהו הצמצום הנזכר כאן. כדי לעבור משם לאבא, החכמה דאצילות, נדרש צמצום גדול הרבה יותר: האור יורד רק דרך ה"שערות" והמזלות שבזקן אריך אנפין, ונאמר שאבא יונק מהמזל השמיני, השמיני מבין שלושה עשר תיקוני הזקן.

ומשל השערות הוא כי השערות יונקין מן המוחין שבראש ע"י שחופף על המוחין הגולגלתא המסתיר

ומעלים את המוחין ודרך הגולגלתא צומחין השערות שהם הארה מן המוחין ואין להם ערך ויחוס עם

המוחין

והמשל לשערות הוא כך: השערות יונקות מהמוחין שבראש באמצעות הגולגולת הסוככת עליהם ומסתירה

ומעלימה אותם; דרך הגולגולת צומחות השערות, שהן הארה מהמוחין, ואין להן שום ערך או יחס אליהם,

השער צומח מהראש ומקבל את חיותו מהמוח, אך רק דרך הגולגולת, המכסה את המוח ומעלימה אותו. מה שמגיע לשער הוא הארה בלבד מחיות המוח, שאין לה שום יחס למוח עצמו.

רק הארה בעלמא כך להיות מלמעלה מהאצי בחי האצי אין ערוך כלל משא"כ מחכמה להיות בינה ומבינה מדות הוא ענין דרך וסדר ההשתלשלות שיש להם יחוס זע"ז [זה עם זה / זה על זה]

אלא הארה בלבד. כך גם, כדי שתבוא בחינת האצילות ממה שלמעלה מאצילות, אין ביניהן שום ערך; אבל מעבר מחכמה לבינה ומבינה למדות הוא חלק מהדרך והסדר של השתלשלות, ויש ביניהן יחס זו לזו.

האצילות מתייחסת למה שלמעלה ממנה כפי שהשערה מתייחסת למוח: אין ביניהן שום השוואה. בתוך השתלשלות העולמות המצב שונה: חכמה מולידה בינה, ובינה מולידה מדות, שלב אחר שלב, ולכל שלב יש יחס לשלב שקדם לו.

אבל מלמעלה מן האצי להיות אצילות אינו רק דרך הארה כדמיון שערו הראש היוצא דרך הגולגלתא החופפת ומעלמת ומסתרת בחי ישת חשך סתרו¹⁴

אבל כדי שתבוא האצילות ממה שלמעלה מאצילות, הדבר נעשה רק בדרך של הארה, בדומה לשערו הראש היוצאות דרך הגולגולת הסוככת, מעלימה ומסתירה — בחינת "ישת חושך סתרו".

הסתרת הגולגולת נרמזת בפסוק "ישת חושך סתרו" (תהילים יח, יב): האור שלמעלה מאצילות נשאר נסתר, ורק הארה ממנו יוצאת, בדומה לשיער היוצא דרך הגולגולת.

וזהו ה' מלך גאות לבש¹⁵ כמו לבוש המסתיר ומעלים להיות נמשך גאות בחי השערות כו' כי גאות הם תיי נימין¹⁶ כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים]^{17, 18} ובלק"ת [ובלקוטי תורה (להאריז"ל)].

וזהו [פירוש] "הוי מלך גאות לבש": כמו לבוש שמסתיר ומעלים, כך נמשכת בחינת גאות — בחינת השערות וכו'. שכן גאות עולה בגימטריה תי", כלומר 410 חוטים, כפי שנכתב בפרי עץ חיים ובלקוטי תורה של האריז"ל.

בתהילים צ"ג נאמר שהוי "לבש גאות": הלבוש מסתיר את מי שלובש אותו, ולכן "לבישה" זו היא ההסתרה שמאפשרת לשערות לצאת. האותיות של "גאות" עולות בגימטריה 410, ובפרי עץ חיים נאמר שהשערות העליונות של ראש עתיק, שמספרן 410, הן סוד "לבש גאות".

5 והנה גילוי בחי חכמה זו הוא בחי צמצום ודין ל"ב אלקים דעובדא דבראשית הם בחי ל"ב נתיבות חכמה^{19, 20} שהחכמה מתחלקת לל"ב נתיבות והם בחי צמצום והעלם להיות גילוי ההתפשטות ממלא וסובב

כעת, גילוייה של בחינה זו של חכמה הוא בחינה של צמצום ודין: שלושים ושתיים הפעמים שבהן מופיע [שם] אלקים במעשה בראשית הן בחינת שלושים ושניים נתיבי החכמה, שכן החכמה מתחלקת לשלושים ושניים נתיבים. נתיבים אלה הם בחינה של צמצום והעלם, כדי לאפשר את גילוייה של ההתפשטות של האור הממלא והמקיף [את כל העולמות].

גילוי החכמה דורש צמצום ודין, כלומר מידת הגבלה. שם אלקים, שם של הגבלה, מופיע שלושים ושתיים פעמים בסיפור הבריאה, כנגד שלושים ושניים הנתיבים שאליהם החכמה מתחלקת. נתיבים אלה הם צמצומים והעלמות, ותכליתם לאפשר לאור הממלא והמקיף את כל העולמות להתפשט ולהתגלות.

כי להיות ההתפשטות א"א בלי צמצום כי אפילו כשהושיט אצבעו הקטנה ²¹ כו' וגם עכשיו כולא קמיה כלא חשיבי

שהרי ההתפשטות אינה אפשרית בלי צמצום; שכן אפילו כאשר הושיט את אצבעו הקטנה וכו'. וגם עכשיו, "הכול לפנינו נחשב כלא",

בלי צמצום לא הייתה יכולה להיות התפשטות כלל. הגמרא מספרת שכאשר המלאכים התנגדו לבריאת האדם, ה' הושיט ביניהם את "אצבעו הקטנה" והם נשרפו; וגם עכשיו, כשהעולמות קיימים, "הכול לפנינו נחשב כלא".

אלא שהוא כלא בכף הדמיון ואף גם זאת קמיי [קמיה] דוקא ולא אצלנו אבל אם היה התפשטות עצמותו בלי צמצום והעולם היה לא ממש. ²²

אבל זהו "כלא" בכ"ף הדמיון; וגם דבר זה הוא דווקא "לפניו", ולא ביחס אלינו. אבל אילו הייתה התפשטות של עצמותו בלי צמצום והעולם, היו העולמות בטלים ממש.

העולמות הם רק "כלא": כ"ף הדמיון במילה "כלא" מלמדת שהם עדיין קיימים, ואף זאת רק "לפניו" — מנקודת מבטו של ה', ולא מנקודת מבטנו. אילו עצמותו הייתה מתפשטת בלי צמצום, העולמות היו בטלים ממש; הצמצום הוא שמאפשר להם להתקיים.

קטע 4 • 611

שני סוגים של ביטול

6 ולהיות בחי' צמצום והעולם זה הוא ע"י אתערותא דלתתא בטל רצונך ^{23, 24} כו' כי יש ב' ביטולים הא' קוצו של יו"ד למעלה מן הדעת אינו רוצה בטבע ליפרד כו'

וכדי שרמה זו של צמצום והעולם תבוא לידי ביטוי, הדבר נעשה באמצעות אתערותא דלתתא: "בטל רצונך" וכו'. יש שני סוגים של ביטול. הראשון הוא בחינת קוצו של יו"ד, למעלה מן הדעת: מצד הטבע אין האדם רוצה להיפרד וכו'.

הצמצום שלמעלה נוצר בעקבות פעולה מקבילה למטה: "בטל רצונך מפני רצוני", כפי שמלמדת המשנה באבות. יש שני סוגים של ביטול, והראשון שייך לקוצו של יו"ד, למעלה מן השכל: הנשמה אינה רוצה, מצד טבעה, להיפרד מה', ואין צורך בהכנה שכלית לשם כך.

והביטול הב' בחכמה בטל רצונך בחכמה ודעת כי ענין בטל רצונך הוא לברר הטוב מן הרע בחי' בירורים ובחכמה אתברירו שע"י החכמה מברר משא"כ בקוצו של יו"ד ²⁵

הביטול השני הוא בחכמה: "בטל רצונך" באמצעות חכמה ודעת. משמעותו של "בטל רצונך" היא להפריד את הטוב מן הרע — בחינת הבירורים — ו"בחכמה אתברירו", שכן באמצעות החכמה מבררים; שלא כמו בקוצו של יו"ד,

הביטול השני שייך לחכמה, היו"ד עצמה: האדם מניח את רצונו בצד מתוך מודעות, באמצעות חכמה והכנה. פירוש הדבר הוא בירור הטוב מן הרע, והבירור נעשה באמצעות החכמה, כמאמר "בחכמה אתברירו".

שהוא למעלה מן הדעת שם עדיין אין רע כלל ולא שייך שם בירור רק מעה"ד [מעץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] כו'

שהוא למעלה מן הדעת: שם עדיין אין רע כלל, ולכן לא שייך שם בירור; הבירור שייך רק מעץ הדעת טוב ורע וכו'.
במדרגת קוצו של יו"ד, למעלה מן השכל, אין רע כלל, ולכן אין שם דבר שצריך לברר. הבירור שייך רק במקום שבו הטוב והרע מעורבים, דבר שהחל בעץ הדעת טוב ורע.

וע"י ביטול זה שבאתערותא דלתתא שהוא סילוק עצמותו נעשה בחי' ביטול וסילוק מלמעלה להיות בחי' העלם והתלבשות האור ה' מלך גאות לבש ובחי' עתיק יומין שהוא כענין המעתיק הרים²⁶ והמתנשא מימות עולם²⁷ כדי שיהיה התהוות כו'

ובאמצעות הביטול הזה שבאתערותא דלתתא, שהוא הסתלקות העצמיות, מתהווים למעלה ביטול והסתלקות, ונוצרת בחינת העלם והתלבשות של האור — ה' מלך, גאות לבש — וכן בחינת עתיק יומין, שעניינה דומה ל"המעתיק הרים" ול"המתנשא מימות עולם", כדי שתהיה התהוות וכו'.

כאשר האדם מסלק את עצמיותו באופן זה, גם אורו של ה' מסתלק ומעלים את עצמו, ומתלבש כדי שהעולמות יוכלו להתהוות: זהו "גאות לבש". זוהי גם בחינת עתיק יומין, שהטקסט קושר את שמה ל"המעתיק הרים" (איוב ט, ה) ול"המתנשא מימות עולם", מילים מברכת יוצר של שחרית. זו בחינה מובדלת ונעלית מן העולמות, וההעלם שלה מאפשר את הבריאה.

[ועמ"ש בד"ה צאינה וראינה שלהיות המשכת הרצון מא"ס ב"ה זהו הנק' ביטול וסילוק עצמותו כביכול שמצד עצמו הרי אם צדקת מה תתן לו²⁸ כו']

[ועיין במה שכתוב במאמר המתחיל "צאינה וראינה", שכדי שתהיה המשכת הרצון מאין סוף ברוך הוא, הדבר נקרא ביטול והסתלקות של עצמותו, כביכול; שהרי מצד עצמו, "אם צדקת מה תתן לו" וכו'.]

בסוגריים מפנה הטקסט למאמר "צאינה וראינה": גם רצונו של ה' בעולמות כרוך, כביכול, בביטול ובהסתלקות של עצמותו. מצד עצמו אין לו שום רוח מן העולמות, כפי שאומר אליהוא לאיוב: "אם צדקת מה תתן לו".

ולכן י"ל [יש לומר] שע"י הביטול רצון בנפש שבכחי קש"י [קוצו של יו"ד] ממשיכים להיות המשכת הכתר ורצון עליון והיינו ע,י בחי' עתיק יומין כו' וע"י הביטול רצון שבחכמה ממשיכים להיות גאות לבש שיומשכו בחי' השערות.

לכן אפשר לומר שבאמצעות ביטול הרצון שבנפש, בבחינת קוצו של יו"ד ממשיכים את המשכת הכתר והרצון העליון, כלומר באמצעות בחינת עתיק יומין וכו'; ובאמצעות ביטול הרצון שבחכמה ממשיכים את בחינת "גאות לבש", כך שתימשך בחינת השערות.

ההקבלה מדויקת: ביטול הרצון של האדם בבחינת קוצו של יו"ד ממשיך את הכתר ואת הרצון העליון באמצעות עתיק יומין. ביטול הרצון שבחכמה ממשיך את "גאות לבש" — את ה"שערות" שבאמצעותן חכמת האצילות מקבלת את אורה.

הה"א, הוי"ו והה"א האחרונה

7 **ועמשי"ש** [ועיין מה שכתוב שם] **בענין ביטול שבבחי נעשה ושבבחי נשמע וזהו כענין קשי"י** [קוצו של יו"ד] **ויו"ד**

כוי]. והה"א הוא ענין ההתפשטות באורך ורוחב ממלא וסובב הוא בחי' בינה תשובה עילאה²⁹

ועיין במה שנכתב שם על הביטול שבבחינת "נעשה" ועל הביטול שבבחינת "נשמע"; וזהו בדומה לענין קוצו של יו"ד והיו"ד וכו'. והה"א היא ענין ההתפשטות באורך וברוחב — ממלא וסובב: בחינת בינה, תשובה עילאה,

בסיום הסוגריים, הטקסט משווה בין שני סוגי הביטול לבין דברי ישראל בסיני, "נעשה" ו"נשמע", המקבילים לקוצו של יו"ד וליו"ד. לאחר מכן הוא עובר לאות הבאה: הה"א, המתפשטת לאורך ולרוחב, היא בחינת בינה, שאותה מכנה הזוהר "תשובה עילאה".

שהוא בחי' התפשטות שכלב שמבחי' כרק גילוי החכמה שהוא בחינת צמצום ונעשה אח"כ התלהבות והתלהטות הלב כוי

שהיא בחינת ההתפשטות שכלב: מהבזק הגילוי של חכמה, שהוא בחינת צמצום, מתפתחות לאחר מכן ההתלהבות והלהט שכלב וכו',

בינה היא ההתפשטות המגיעה אל הלב. ההבזק הקצר של חכמה הוא צמצום, אך כאשר בינה מפתחת אותו, הוא נעשה להתלהבות וללהט שכלב.

ושמחה שהיא ג, כ התפשטות בלב אם הבנים שמחה³⁰ ועיי' תשובה מלמטה למעלה נעשה למעלה ג"כ התפשטות הגילוי באורך ורוחב ממלא וסובב

וכן השמחה, שהיא גם התפשטות שכלב: "אם הבנים שמחה". ועל ידי תשובה מלמטה למעלה נעשית למעלה גם התפשטות של הגילוי באורך וברוחב — ממלא וסובב.

גם השמחה היא התפשטות שכלב, כפי שמתבטא בפסוק "אם הבנים שמחה"; והאם כאן היא בינה, שממנה נולדות המדות. כשהאדם שב אל ה' מלמטה למעלה בתשובה עילאה זו, הוא פועל למעלה התפשטות מקבילה: גילוי האור הממלא כל עלמין והסובב כל עלמין.

והיינו עיי' ויצעקו בצר להם שהכל מקום צר שאינה אלא הארה מועטת ואפילו גי"ע [גן עדן] ועוה"ב [ועולם הבא] אינו

והיינו על ידי "ויצעקו בצר להם": הכול הוא מקום צר, שהרי אין בו אלא הארה מועטת; ואפילו גן עדן והעולם הבא אינם אלא

תשובה זו באה מתוך "ויצעקו בצר להם": המילה "צר" מבטאת גם מקום צר. האדם מבין שכל מה שמגיע אליו מאור ה' הוא מקום צר, הארה מועטת, ושגם גן עדן והעולם הבא שייכים לסוג זה.

אלא זיו³¹ ועייכ [ועל ידי כך] מי לי בשמים³² כו' והוי"ו הוא המשכת תורה והה' הוא בחי' מעשה המצות שעיי תורה נעשה המשכה במצות.

אלא זיו; ועל ידי כך "מי לי בשמים" וכו'. והוי"ו היא המשכת התורה, והה"א האחרונה היא בחינת קיום המצוות, שכן על ידי התורה נעשית המשכה במצוות.

הגמרא מתארת את העולם הבא כתענוג של הצדיקים מזיו השכינה; זיו הוא הארה בלבד, ולא ה' עצמו. מתוך ההכרה בכך האדם אומר, יחד עם בעל התהילים, "מי לי בשמים", ורוצה בה' לבדו. לאחר מכן הפסקה משלימה את השם: הוי"ו היא המשכת התורה, והה"א האחרונה היא קיום המצוות בפועל, שאלהן התורה ממשיכה את האור.

8 והנה ו"ה הוא עיי המשכה משא"כ י"ה אינו עיי המשכה כי היו"ד עצמה מתגלה בה'

והנה ו"ה הוא באמצעות המשכה, ואילו י"ה אינו באמצעות המשכה, כי היו"ד עצמה מתגלה בה"א.

המחצית השנייה של השם, ו"ה, פועלת באמצעות המשכה: הוי"ו, שהיא קו ארוך, מורידה את האור עד הה"א האחרונה. במחצית הראשונה, י"ה, אין צורך בערוץ כזה, מפני שהה"א היא היו"ד עצמה כשהיא מתגלה.

ולכן אין שם וי"ו שהה' הוא גילוי בחי' ממלא וסובב שנעשה מבחי' נקודה חדא מבחי' הצמצום עצמו שבלא צמצום א"א להיות התפשטות כו' והצמצום הוא להיות ההתפשטות וכל בחי' א'

לכן אין שם וי"ו, שהרי הה"א היא גילוי בחינת ממלא וסובב, שנעשה מבחינת נקודה אחת, מבחינת הצמצום עצמו; כי בלי צמצום לא תיתכן התפשטות וכו', והצמצום הוא לשם ההתפשטות — והכול בחינה אחת.

לכן אין וי"ו בין היו"ד לה"א הראשונה. הה"א, התפשטות האור הממלא והסובב את העולמות, נובעת מנקודה אחת — הצמצום של היו"ד עצמה. הצמצום קיים רק לשם ההתפשטות, ובלי צמצום לא הייתה יכולה להיות התפשטות; לכן שניהם בחינה אחת.

וכן באתעדלית [באתערותא דלתתא] הכל ענין א' הוא אלא שכאשר מתבונן בגילוי ממלא וסובב דהיינו איך שבחי' נקודה חדא נעשה בחינת ההתפשטות ממלא וסובב הוא בחי' הה'

וכך גם באתערותא דלתתא, הכול עניין אחד; אלא שכאשר האדם מתבונן בגילוי ממלא וסובב, כלומר כיצד בחינת נקודה אחת נעשית בחינת ההתפשטות של ממלא וסובב — זוהי בחינת הה"א;

כך גם בעבודת האדם מלמטה: זהו עניין אחד הנראה משני צדדים. ההתבוננות כיצד נקודה אחת מתפתחת לכל האור הממלא והסובב את העולמות היא בחינת הה"א, התפשטות ההבנה.

אבל כשמתבונן על הצמצום דהיינו איך שכל ההתפשטות הוא רק מנקודה חדא הוא בחי' יו"ד

אבל כאשר הוא מתבונן בצמצום, כלומר כיצד כל ההתפשטות באה מנקודה אחת בלבד — זוהי בחינת היו"ד.

ההתבוננות בצד האחר — כיצד כל ההתפשטות באה מנקודה אחת בלבד — היא בחינת היו"ד, בחינת הצמצום.

והרי ה' וייד הכל ענין אי שהייד עצמו בא לכלל גילוי ה' [וזהו הבן בחכמה וחכם בבינה].^{33, 34, 35, 36}

הרי שההי"א והייד הן עניין אחד, שהרי הייד עצמה באה לידי גילוי בהי"א. [וזהו "הבן בחכמה וחכם בבינה"].

נמצא שהייד וההי"א הן דבר אחד: הייד עצמה מתגלה בהי"א. זו משמעות דברי ספר יצירה, "הבן בחכמה וחכם בבינה": חכמה ובינה כלולות זו בזו.

משא"כ וי"ה הוי"ו הוא המשכת הקול המחבר המדות אל ה' היא בחי' הדבור להיות בחי' אותיות ודיבורים וכמשל הדיבור

לעומת זאת, בוי"ה, הוי"ו היא המשכת הקול המחבר את המדות אל ההי"א, שהיא בחינת הדיבור, כדי שיווצרו אותיות ומילים; וכמו במשל הדיבור,

וי"ה שונה מכך: הוי"ו דומה לקול הנושא את המדות אל הדיבור, שהיא ההי"א האחרונה. הדיבור מורכב מאותיות ומילים, ולכן הוי"ו מורידה את המדות אל אופן ביטוי חדש.

שהוא לפי המדות אם באהבה כו' והרי הדבור הוא ענין ומהות אחר שהוא צירוף אותיות

הדיבור מותאם למדות, אם באהבה וכו'; ואף על פי כן, הדיבור הוא עניין ומהות אחרים, שכן הוא צירוף של אותיות,

דיבורו של אדם נמשך אחר רגשותיו: כשהוא אוהב, גם דבריו מבטאים אהבה. ואף על פי כן, הדיבור הוא מסוג אחר של דבר מן הרגש, משום שהוא מורכב מצירופי אותיות.

אלא שנמשך בהם הוי"ו מן המדות להיות הדבור נמשך אחר המדות וכך הוא למעלה בחי' ה' עלמא דאתגליא כו' שנשתנה למהות אחר כו' [ועמ"ש בביאור ע"פ והיה מספר בניי [בני ישראל]³⁷ בפ"י ביום ההוא יהיה]:

אלא שהוי"ו מן המדות נמשכת בהם, כדי שהדיבור ימשך אחר המדות. וכך גם למעלה, בחינת ההי"א — עלמא דאתגליא וכו' — שהשתנתה למהות אחרת וכו'. [ועיין במה שנתבאר בביאור על הפסוק "והיה מספר בני ישראל", בפירוש "ביום ההוא יהיה"].

רק הקול, הוי"ו, מעביר את הרגש אל האותיות, כך שהדיבור נמשך אחר המדות. כך גם למעלה: ההי"א האחרונה, המכונה "עלמא דאתגליא", מלכות, היא במהות אחרת מן המדות הנמשכות אליה, והוי"ו מחברת בין השתיים. כאן מפנה המאמר לביאור על הפסוק "והיה מספר בני ישראל" להרחבה.

קטע 6 • 9

הוי העליון ובעל התשובה

9 ב אך הנה כל זה הוא הוי"ה שבנאצלים אבל כי אהבך³⁸ הוי אלקיך בפועל יוצא ממשיך להיות בך

אהבה

2. אולם כל זה אמור בשם הוי"ה שבנאצלים. אבל "כי אהבך הוי אלקיך" — "אהבך" נקרא כפועל יוצא: הוא ממשיך אהבה שתהיה בך;

כאן מתחיל חלק חדש. כל מה שנאמר עד כה עסק בשם הוי"ה שבנאצלים, כלומר בספירות של אצילות; אך דברי הפסוק "כי הוי אלקיך אהבך" מצביעים על מדרגה גבוהה יותר. כשקוראים את "אהבך" כפועל יוצא, פירושו שה' ממשיך אהבה לתוכך ונוטע אותה בנפש.

וגם אהבך אוהב אותך והא תליא שנעשה מע"ס [מעשר ספירות] שבמאציל עצמו³⁹ [ע"ס] [עשר ספירות] דא"ק [דאדם קדמון]⁴⁰ ועיין ברבות

וגם "אהבך" פירושו שהוא אוהב אותך, ושני הדברים תלויים זה בזה. הדבר נובע מעשר הספירות שבמאציל עצמו — עשר הספירות דאדם קדמון. ועיינו במדרש רבה

"אהבך" שומר גם על משמעותו הפשוטה, שה' אוהב אותך, ושתי המשמעויות תלויות זו בזו. אהבה זו נובעת מעשר הספירות שבמאציל עצמו, למעלה מהספירות הנאצלות; כאן נפתחת הערת אגב, המכנה אותן עשר הספירות דאדם קדמון (בהערת קה"ת מצוין שמילים אלו אינן מלשוננו של אדמו"ר הזקן), ומובאים מקורות על אהבת ה' לישראל.

כי תשא ר"פ מ"ט בענין ואוהב את יעקב^{41,42} ובסדר וישב ר"פ פ"ו ובשה"ש [ובשיר השירים] רבה ס"פ שימני כחותם⁴³ ובפסוק מים רבים וס"פ השבעתי אתכם מענין אהבתי אתכם.^{44,45,46}

בכי תשא, בתחילת פרק מ"ט, בעניין "ואהב את יעקב"; ובסדר וישב, בתחילת פרק פ"ו; ובמדרש שיר השירים רבה, בסוף [הקטע על] "שימני כחותם", וכן על הפסוק "מים רבים" ובסוף "השבעתי אתכם", בעניין "אהבתי אתכם".

המקורות הראשונים הם במדרש רבה, על אהבת ה' ליעקב ועל "אהבתי אתכם" (מלאכי א, ב): בכי תשא, ובשיר השירים רבה על הפסוקים "שימני כחותם", "מים רבים" ו"השבעתי אתכם".

זח"ג [זהר חלק ג] (ס"ב ב' קכ"ח א') ואתחנן (רס"ז ב') ובתד"א [ובתנא דבי אליהו] (ח"א [חלק א'] פכ"ח ח"ב [חלק ב'] פ"ט) ועיין מ"ש בד"ה וירא ישראל⁴⁷ בפ' בשלח בענין שיש ב' בחי' שמות הוי"ו וע' באד"ר [באדרא רבא] (דקל"ח ע"ב)⁴⁸

בזוהר, חלק ג' (ס"ב ב'; קכ"ח א'), [וכן] בואתחנן (רס"ז ב'), ובתנא דבי אליהו (חלק א', פרק כ"ח; חלק ב', פרק י"ט). ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "וירא ישראל" בפרשת בשלח, בעניין שתי בחינות בשם הוי"ו. ועיינו באידרא רבא (דף קל"ח ע"ב):

הרשימה נמשכת במקורות מן הזוהר ומתנא דבי אליהו, ולאחר מכן מפנה למאמר בתורה אור "וירא ישראל" (בשלח), שמבאר שיש שני שמות הוי"ו, תחתון ועליון. גם האידרא רבא מלמדת שבכל מקום שבו השם נכתב פעמיים, האחד הוא לז"א והאחד לעתיקא.

חז' לז"א ולד לעתיקא⁴⁹ ועד"ז יובן כאן] באתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ובאתעדל"ע [ובאתערותא דלעילא] אתערותא דלתתא ומשם ויהפוך את הקללה לברכה זדונות נעשו כזכויות.⁵⁰

"אחד לז"א ואחד לעתיקא"; וכך יש להבין גם כאן.] על ידי אתערותא דלתתא באה אתערותא דלעילא, ועל ידי אתערותא דלעילא באה אתערותא דלתתא. ומכאן בא "ויהפוך את הקללה לברכה": הזדונות נעשות כזכויות.

האותיות הנדפסות בציטוט מן האידרא משובשות; באידרא רבא עצמה נאמר "אחד לז"א ואחד לעתיקא", ועל כך מבוסס התרגום. כך גם האהבה שבפסוק נובעת מהו"י העליון, והיא פועלת בשני הכיוונים: אתערותא דלתתא שלנו מעוררת אתערותא דלעילא, ואתערותא דלעילא של ה' מעוררת אתערותא דלתתא. מהמדרגה העליונה הזאת נובע "ויהפוך את הקללה לברכה": הזדונות נעשות לזכויות.

וביאור ענין זה כי הנה להיות תשובה בשם י"ה הגם שנמשך כך מלמעלה למטה מ"מ האדם שהוא מקושר למטה האיך יכול לבא לזה

וביאור העניין: כדי שתהיה תשובה בשם י"ה — אף שהיא נמשכת כך מלמעלה למטה, מכל מקום, כיצד יכול אדם, הקשור למטה, להגיע לכך?

התשובה העליונה שייכת לשם י"ה, שתי האותיות הראשונות, יו"ד וה"א. אף שהאור הזה נמשך מלמעלה למטה, השאלה היא כיצד יכול אדם, הקשור לעולם התחתון, להגיע למדרגה כה גבוהה.

אך הוא ע"י בכל מאדך⁵¹ לצאת מן הכלי שלו הגם שלגבי בחינה שלמעלה ממנו גם אור אהבה זו הוא בבחינת כלי אך מ"מ למטה צ"ל בכל מאדך מאד שלך

אלא שהדבר נעשה על ידי "בכל מאדך": לצאת מן הכלי שלו. אף שלגבי מדרגה שמעליו גם אור האהבה הזאת נחשב לכלי, מכל מקום, למטה צריך להיות "בכל מאדך" — "מאד" משלך.

התשובה היא "בכל מאדך": אהבה החורגת מכלי הנפש ומגבולותיה הטבעיים. גם אהבה בלתי מוגבלת זו נחשבת לכלי ביחס למה שלמעלה ממנה, אך מה שנודרש מן האדם למטה הוא "מאד" משלו — אהבה החורגת ממידתו שלו.

והנה בכל מאדך מתגלה בבע"ת [בבעלי תשובה] דוקא ע"י הזדונות שהוא ע"י ההיפך וכענין בארץ לא זרועה⁵² שע"י לא הוא נזרע כו' והענין כי שמי עם י"ה שס"ה כו'.

והנה "בכל מאדך" מתגלה דווקא בבעלי תשובה, באמצעות הזדונות, כלומר באמצעות ההפך; וכענין "בארץ לא זרועה", שדווקא באמצעות ה"לא" היא נזרעת כו'. והעניין הוא ש"שמי" עם י"ה הוא שס"ה כו'.

ה"מאד" הבלתי מוגבל הזה מתגלה במיוחד בבעלי תשובה, והוא בא באמצעות חטאיהם, באמצעות ההפך מן הקדושה: בדומה לדברי ירמיהו "בארץ לא זרועה", ה"לא" הוא שנוצר. האותיות של "שמי" (350), בצירוף י"ה (15), עולות שס"ה — מספרם של איסורי התורה.

שהל"ת [שהלא תעשה] למעלה מן העשה לפי שע"י קיום הל"ת [הלא תעשה] שהוא עקירת הרצון מן ההפך עי"ז הוא מגיע לבחי' בכל מאדך ובחי' מס"נ [מסירות נפש] הן בפו"מ [בפועל ממש] כמעשה

הלא-תעשה נעלות מן המצוות עשה, משום שעל ידי קיום הלא-תעשה, שפירושו עקירת הרצון מן ההפך, מגיעים לבחינת "בכל מאדך" ולבחינת מסירות נפש — אם כמעשה בפועל, כמו בסיפורו של

לכן הלא-תעשה שייכות לאותיות הגבוהות יותר, י"ה, ועומדות מעל המצוות עשה. קיום איסור פירושו עקירת הרצון ממה שמתנגד לה, ועקירה זו מביאה את האדם ל"בכל מאדך" ולמסירות נפש, בראש ובראשונה כמעשה בפועל.

ר"א [רבי אלעזר] בן דרודיא⁵³ הן במס"נ [במסירות נפש] בתפלה ויצעקו אל ה' בצר להם על רחוקו מה' שעל יסוד זה מיוסד ענין התפלה לבא לקיום ואהבת בקי"ש [בקריאת שמע]

רבי אלעזר בן דורדיא, או במסירות נפש בתפילה: "ויצעקו אל הוי' בצר להם" — על ריחוקו מה'; שהרי על יסוד זה מושתת ענין התפילה, להגיע לקיום "ואהבת" בקריאת שמע.

הגמרא מספרת על רבי אלעזר בן דורדיא, שלאחר חיים של חטא בכה עד שיצאה נשמתו, ובת קול הכריזה שהוא מזומן לחיי העולם הבא. הצורה האחרת היא מסירות נפש בתפילה: זעקה אל ה' מתוך מצוקת הריחוק ממנו. על כך בנויה התפילה כולה, כדי להגיע ל"ואהבת את הוי' אלקיך" בקריאת שמע.

והנה על ידי בכל מאדך זדונות נעשו כזכיות שממעמקים קראתיך⁵⁴ כו' עומקא דחשוכא בחי' גלגלתא דחפיא על מוחא

והנה, על ידי "בכל מאדך" נעשו הזדונות כזכיות, כעניין "ממעמקים קראתיך" וכו': "עומקא דחשוכא", בחינת הגולגולת המכסה על המוח.

על ידי "בכל מאדך" נעשים הזדונות כזכיות, כמו ב"ממעמקים קראתיך" (תהילים קל). ה"מעמקים" הם "עומקא דחשוכא", הנמשל לגולגולת המכסה על המוח.

כי המוחין חב"ד [חכמה בינה ודעת] הם בג' חללי דגולגלתא ועליהם חופף הגולגלתא שמעלים ומסתיר שלא יהיה גילוי כ"א דרך שערות כו'

שהרי המוחין — חכמה, בינה ודעת — נמצאים בשלושת חללי הגולגולת, ומעליהם הגולגולת חופפת, מעלימה ומסתירה, כך שאין גילוי אלא דרך השערות וכו'.

כמו במשל הקודם, שלוש בחינות השכל — חכמה, בינה ודעת — נמצאות בשלושת חללי הגולגולת, והגולגולת מכסה עליהן ומסתירה אותן. דבר מהן אינו מתגלה כלפי חוץ אלא דרך השערות.

ועיי בכל מאדך דמשכין להי בחילא יתיר בא לבחיי ממעמקים ויש י עומקים דהיינו כתר שבכל בחיי מי"ס [מ"י ספירות]

ועל ידי "בכל מאודך" — "דמשכין ליה בחילא יתיר" — מגיעים לבחינת "ממעמקים". ויש עשרה מעמקים, כלומר, כתר שבכל אחת מבחינות עשר הספירות.

על ידי "בכל מאודך", הכוח שבו בעלי תשובה "ממשיכים אותו בכוח יתר", מגיע האדם ל"ממעמקים". יש עשרה מעמקים, אחד לכל אחת מעשר הספירות: הכתר, השורש הנעלם, שבתוך כל ספירה.

והנה י"ס [י ספירות] הנאצלים שכבר באו לידי גילוי דרך השערות שם היה אחיזה ויניקת הקליפות ועשתה את צפורניה⁵⁵ דרך הצפורניים ומאחורי העור דנוק' [דנוקבא] בין גומא לגומא כו' דהיינו בבחי הכלי ולא באורות עצמן

והנה, בעשר הספירות הנאצלות, שכבר באו לידי גילוי דרך השערות, הייתה לקליפות אחיזה ויניקה — "ועשתה את ציפורניה" — דרך הציפורניים, ומאחורי העור של נוקבא, בין גומא לגומא וכו'; כלומר, בבחינת הכלי ולא באורות עצמם.

לאחר שעשר הספירות הנאצלות מתגלות דרך השערות, הקליפות יכולות לאחוז בהן ולינוק מהן בשוליהן הציפורניים: דרך הציפורניים, שעליהן מרמז הפסוק בעניין האשה השבויה, "ועשתה את ציפורניה", ומאחורי העור של נוקבא. האחיזה היא בכלים בלבד, ולא באורות עצמם.

אבל מ"מ האור הוא מלוכש בכלים ששם אחיזה ויניקה ולכן א"א להיות מחיתי כעב פשע^{56,57} ובחי רחיצה לרחוץ עוונות כו'

אבל בכל זאת, האור מלוכש בכלים, ששם יש אחיזה ויניקה; ולכן אי אפשר שיהיה "מחיתי כעב פשע", וכן בחינת רחיצה לרחוץ את העוונות וכו'.

אף על פי כן, האור מלוכש באותם כלים, ולכן במקום שבו יש לקליפות אחיזה אי אפשר שתהיה מחיקה גמורה של החטא: לא "מחיתי כעב פשע", ולא הרחיצה שמנקה את העוונות.

שהרחיצה היא מלמעלה מעלה מעומקא דחשוכא מי"ס [מ"י ספירות] שבמאציל וממעמקים קראתיך הוא להמשיך בחיי גילוי הוי' מחדש מבחי עומקא אשר עדיין לא בא האור הזה לידי גילוי ולא נתלבש בכלים

שהרחיצה היא מלמעלה מעלה מעומקא דחשוכא, מעשר הספירות שבמאציל; ו"ממעמקים קראתיך" פירושו להמשיך גילוי חדש של הוי' מבחינת עומק, שהאור הזה עדיין לא בא לידי גילוי ולא התלבש בכלים.

רחיצה זו צריכה לבוא ממקום גבוה הרבה יותר, מ"עומקא דחשוכא" — עשר הספירות שבמאציל, שבהן דבר עדיין לא התגלה ולא התלבש בכלים. "ממעמקים קראתיך" פירושו לקרוא ולהמשיך משם גילוי חדש של הוי'.

והיינו על ידי בכל מאדך כד אתכפייא סטי"א [סטרא אחרא] אסתלק⁵⁸ יקרא דקב"ה [דקודשא בריך הוא] פי' אסתלק שנתרומם למעלה בבחי' ע"י המעתיק הרים והמתנשא מימות עולם

והיינו באמצעות "בכל מאדך": "כאשר נכפפת הסטרא אחרא, כבודו של הקב"ה מסתלק". פירוש "מסתלק" הוא שהוא מתרומם למעלה, בבחינת עתיק יומין, "מי שמעתיק הרים" ו"המתנשא מימות עולם",

הדבר נעשה באמצעות "בכל מאדך", כפי שאומר הזוהר: כאשר הסטרא אחרא נכפפת, כבודו של ה' "מסתלק". הטקסט מסביר ש"מסתלק" פירושו עולה לעתיק יומין, המתואר כ"מי שמעתיק הרים" וכ"המתנשא מימות עולם".

דהיינו בבחינת העלם ומשם נמשך בחי' הוי' מחדש גילוי הוי' שלפני האצילות וזהו והחזירנו בתשובה שלימה לפניך. לפניך הוי' שבאצילות ששם הוא בחי' תשובה שלימה כנ"ל.

כלומר, במצב של העלם. ומשם נמשכת מחדש בחינת הוי': גילוי של הוי' שלפני אצילות. וזוהי [משמעות הבקשה] "והחזירנו בתשובה שלמה לפניך": "לפניך" — לפני הוי' שבאצילות, שבה יש בחינה של תשובה שלמה, כנוכח לעיל.

עתיק יומין הוא בחינה של העלם, וממנו נמשך גילוי חדש של הוי', מהוי' שלפני אצילות. זו משמעות הבקשה שכתפילה היומית: "והחזירנו בתשובה שלמה לפניך". "לפניך" פירושו הבחינה שלפני הוי' שבאצילות ולמעלה ממנה, שאליה מגיעה תשובה שלמה.

קטע 7 • 101

יום הכיפורים: לפני הוי'

10 והנה בהמשכת יי עומקים בכל עשיית [עשרת ימי תשובה] אזי ביוהכ"פ [ביום הכפורים] לפני הוי' תטהרו והוא בנעילה שסוף היום מכפר

והנה, כאשר נמשכים עשרת העומקים בכל עשרת ימי תשובה, ביום הכיפורים מתקיים "לפני הוי' תטהרו"; והדבר מתרחש בנעילה, שכן סוף היום מכפר,

במשך עשרת ימי תשובה, מראש השנה ועד יום הכיפורים, נמשכים עשרת ה"עומקים". הדבר מגיע לשיאו ביום הכיפורים, ב"לפני הוי' תטהרו", ובייחוד בנעילה, תפילת הסיום, משום שסוף היום הוא המכפר.

כדאיתא בגמ' [בגמרא]⁵⁹ שסמוך לשקיעת החמה⁶⁰ ולכן איתא במשנה פב"ת [פרק בתרא] דכריתות מי שבא על ידו ספק עבירה ביוהכ"פ [ביום הכפורים] אפילו עם חשכה פטור שכל היום מכפר⁶¹ שמתכפר לו בסוף היום

כפי שנאמר בגמרא, [נעילה היא] סמוך לשקיעת החמה. לכן נאמר במשנה, בפרק האחרון של כריתות: "מי שבא לידו ספק עבירה ביום הכיפורים, אפילו עם חשכה, פטור, שכל היום מכפר"; כלומר, כפרתו חלה בסוף היום,

הגמרא מתייחסת לנעילה כתפילה הנאמרת סמוך לשקיעת החמה. המשנה פוסקת שמי שאולי חטא ביום הכיפורים, אפילו עם חשכה, אינו צריך להביא קרבן על ספק עבירה, משום ש"כל היום מכפר"; אדמו"ר הזקן מסיק מכך שהכפרה חלה בסוף היום.

שהוא העיקר שאז הוא זמן נעילה עילוי המלי' בכתר עילוי שאין למעלה הימנו ונקר' [ונקרא / ונקראת / ונקראות] לפני הוי' ואז תטהרו שמשם נמשך טהרה ורחיצה וכל העוונות מתכפרים [ועמ"ש במ"א ע"פ הזח"ג [הזהר חלק ג] פ' אמור (דף ק' ע"ב)]⁶²

שהוא הזמן העיקרי, שכן אז היא שעת הנעילה: המלכות עולה לכתר, עלייה שאין למעלה ממנה, וזה נקרא "לפני הוי'", ואז "תטהרו", כי משם נמשכים טהרה ורחיצה וכל העוונות מתכפרים. [ועיינו במה שנכתב במקום אחר על דברי הזוהר, חלק ג, פרשת אמור (דף ק' ע"ב),

סוף היום הוא הזמן העיקרי לכפרה, משום שבנעילה המלכות עולה לכתר, העלייה הגבוהה ביותר, ומדרגה זו נקראת "לפני הוי'". משם נמשכות טהרה ורחיצה, וכל חטא מתכפר; אחר כך נפתחת הערת סוגריים, המפנה לביאור במקום אחר על קטע בזהר בפרשת אמור.

בענין אתכפיא ואתהפכא שבבחי' אתכפיא נמשך ממוחין דאימא אך בשבת שהוא מוחין דאבא נמשך להיות אתהפכא חשוכא לנהורא כו'

בעניין הכנעה והפיכה: מדרגת ההכנעה נמשכת מהמוחין של אמא, אבל בשבת, שהיא בחינת המוחין של אבא, נמשכת הפיכת החושך לאור וכו'.

הביאור מבחין בין הכנעה, ריסון החושך, לבין הפיכה, שבה החושך עצמו נהפך לאור. ההכנעה נמשכת מהמוחין של אמא (בינה), ואילו בשבת, שבה מאירים המוחין של אבא (חכמה), מתאפשרת הפיכה.

ועמ"ש בפ' מטות בענין ושמא אביה את נדרה⁶³ כו'. אך כ"ז [כל זה] הוא אתהפכא חשוכא דקליפת נוגה שממנה הנפש הבהמית שבאדם הכלולה מטו"ר [מטוב ורע].

ועיינו במה שנכתב בפרשת מטות בעניין "ושמע אביה את נדרה" וכו'. אך כל זה הוא הפיכת החושך של קליפת נוגה, שממנה באה נפש הבהמית שבאדם, הכלולה מטוב ורע.

הטקסט מפנה גם לביאורו בפרשת מטות על הפסוק "ושמע אביה את נדרה". אולם כל הפיכה מסוג זה מגיעה רק לחושך של קליפת נוגה, הקליפה המעורבת מטוב ורע, שממנה באה נפש הבהמית.

אבל התשובה בכל מאדך הוא שהזדונות שלמטה מטה מנוגה יהיו נעשים כזכויות זהו ענין ויהפוך את הקללה ממש לברכה⁶⁴ וזהו ע"ש מ"ש במ"א ע"פ ויאבק⁶⁵ איש עמו⁶⁶ שהעלו אבק עד כסה"כ [כסא הכבוד].⁶⁷

אבל תשובה "בכל מאדך" פירושה שהזדונות, שמדרגתם נמוכה הרבה מתחת לנוגה, נעשים כזכויות; זהו ענין "ויהפוך את הקללה ממש לברכה". ועל כך עיינו במה שנכתב במקום אחר על הפסוק "ויאבק איש עמו", שם נאמר שהעלו אבק עד כיסא הכבוד.

תשובה "בכל מאדך" מרחיקה לכת יותר: גם חטאים שמקורם נמוך הרבה מתחת לנוגה נעשים לזכויות. זהו פירושו המילולי של "ויהפוך את הקללה לברכה". הטקסט מפנה למאמרו על מאבק יעקב במלאך, שבו אומרים חז"ל ש"העלו אבק עד כיסא הכבוד".

שגם בחי' אבק דאשתאר מן נורא שהוא המדרגה התחתונה שבקליפות⁶⁸ נתכלל למעלה בכסה"כ [בכסא הכבוד] וזהו בחי' תשובה

כלומר, גם בחינת "אבק הנשאר מן האש", שהיא המדרגה הנמוכה ביותר שבקליפות, נכללה למעלה, בכיסא הכבוד; וזהו בחינת התשובה.

אבק, כפי שמבואר באותו מאמר, הוא מה שנותר לאחר האש, כמו אפר שאינו יכול להצמיח דבר מעצמו; הוא מסמל את המדרגה הנמוכה ביותר שבקליפות. העובדה שגם אבק זה עלה לכיסא הכבוד ממחישה את כוחה של התשובה.

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדולה תשובה שמגעת⁶⁹ עד כסא הכבוד⁷⁰ מלי' דאצילות שהיא הנקי' ברכה ולשם מגיע התשובה⁷¹

ולכן אמרו חז"ל: "גדולה תשובה שמגעת עד כיסא הכבוד" — מלכות דאצילות, הנקראת "ברכה"; והתשובה מגיעה לשם,

לכן אמרו חז"ל: "גדולה תשובה שמגעת עד כיסא הכבוד". כיסא הכבוד הוא מלכות דאצילות, הנקראת "ברכה", ולכן הגעת התשובה לשם פירושה שהקללה נהפכת לברכה.

דהיינו שמהקללה נהפך לברכה וז"ש [וזהו שכתוב] שהעלו לשון רבים כו' ע"ש וזהו שיוהכ"פ [שיום הכפורים] נקי' שבת שבתון⁷² דאפילו לגבי שבת הוא בחי' שבתון

כלומר, הקללה נהפכת לברכה. וזהו [פירוש] הנאמר "העלו" בלשון רבים וכו'; עיינו שם. משום כך יום הכיפורים נקרא "שבת שבתון", שכן גם ביחס לשבת הוא בחינת שבתון;

הטקסט מציין שהמילה "העלו" מופיעה בלשון רבים, ומפנה למאמר שם להסבר. לאחר מכן הוא מסביר מדוע יום הכיפורים נקרא "שבת שבתון", שבת של מנוחה שלמה: גם בהשוואה לשבת, הוא בדרגה גבוהה ממנה.

כי שבת הוא כמ"ש שבת להוי"ש⁷³ שבששת ימי המעשה הוא בחי' שם אלקים ושבת הוא התגלות שם הויה מוחין דאבא והחכמה תחיה⁷⁴ שהיא בחי' יו"ד דשם הוי' וכו' ומזה נמשך שיוכל להיות אתהפכא חשוכא לנהורא

כי שבת היא, כפי שנאמר, "שבת להוי"ש": בששת ימי המעשה יש בחינת שם אלקים, ואילו בשבת מתגלה שם הוי', מוחין דאבא — "והחכמה תחיה" — שהיא בחינת הוי"ד שבשם הוי' וכו'. מכך נמשכת האפשרות להפוך חושך לאור.

שבת היא "שבת להוי"ש": בימי החול אור ה' נמשך באמצעות שם אלקים, המסתיר, ואילו בשבת מתגלה שם הוי', מוחין דאבא. וזהו הוי"ד שבשם, חכמה, שעליה נאמר "והחכמה תחיה", והיא המאפשרת להפוך חושך לאור.

אך מוחין דאבא הוא בחי' אצילות וא"כ הוא שם הוי' שבנאצלים ולכן נמשך מזה להיות אתהפכא חשוכא דק"נ [דקליפת נוגה] לנהורא.

אבל מוחין דאבא הם בחינת אצילות, ואם כן, זהו שם הוי' שבנאצלים; ולכן נמשכת מכך הפיכת החושך של קליפת נוגה לאור.

אבל מוחין דאבא שייכים לאצילות, להוי' שבנאצלים. לכן ההפיכה שמחוללת השבת מגיעה רק עד לחושך של קליפת נוגה.

אבל להיות ויהפוך את הקללה שלמטה מטה מק"נ [מקליפת נוגה] לברכה זהו בחי' לפני הוי' תטהרו דהיינו שם הוי' שבמאציל כנ"ל וזהו ענין יוהכ"פ [יום הכפורים] שנק' שבת שבתון כו'

אבל הפיכת הקללה, שנמצאת למטה מטה מקליפת נוגה, לברכה — "ויהפוך את הקללה... לברכה" — היא בחינת "לפני הוי' תטהרו", כלומר, שם הוי' שבמאציל, כנוכר לעיל. וזהו ענינו של יום הכיפורים, שנקרא "שבת שבתון" וכו'.

כדי להפוך לברכה את הקללה שנמצאת למטה מנוגה, דרושה הוי' העליונה יותר — הוי' שבמאציל. זוהי משמעות הפסוק "לפני הוי' תטהרו". משום כך יום הכיפורים נקרא "שבת שבתון", שבת שמעל לשבת.

ועמ"ש במ"א ע"פ הוי' יחתו מריביו⁷⁵ כו' ועי"ז ויתן עוז למלכו והיינו ג"כ כענין ויהפוך כו'. ועמ"ש מענין זה בדי"ה ויושט המלך לאסתר^{76, 77}:

ועיינו במה שנכתב במקום אחר על הפסוק "הוי' יחתו מריביו" וכו', ועל כך שבאמצעות זה "ויתן עוז למלכו"; וגם זה דומה לענין "ויהפוך" וכו'. ועיינו במה שנכתב בענין זה במאמר המתחיל "ויושט המלך לאסתר".

הטקסט מסיים בשתי הפניות נוספות: להסברו על הפסוק בתפילת חנה, "הוי' יחתו מריביו... ויתן עוז למלכו", שאותו הוא מציג כמקרה נוסף של "ויהפוך"; וכן למאמר בתורה אור "ויושט המלך לאסתר".

בעבודה

המאמר תובע ביטול בשתי מדרגות: סירוב פשוט להיפרד מה' לעולם, למעלה מן השכל, ועבודה מודעת של בירור הטוב מן הרע. ההתבוננות צריכה להתפשט מן השכל אל הלב, עד שהאדם חש שהכול, אפילו גן עדן והעולם הבא, הם "מקום צר" לעומת ה' עצמו, והוא זועק: "מי לי בשמים". אצל מי שחטא, שמירת הלאוויים והזעקה בתפילה מתוך ריחוק החטא נעשות לאהבה "בכל מאדך", ההופכת את אותם חטאים עצמם לזכויות. זו עבודתם של עשרת ימי תשובה, ובעיקר של נעילה.

שאלות לשיחה

1. מדוע האהבה המסותרת מצויה באותה מידה בכל יהודי, בלי קשר למידת הכנתו?
2. כיצד המשל של שערה הצומחת דרך הגולגולת מסביר את הפער בין אצילות לבין מה שלמעלה ממנה?
3. מה מבדיל בין הביטול של קוצו של יו"ד לבין הביטול של היו"ד, ומה כל אחד מהם ממשיך?
4. מדוע היו"ד והה"א הראשונה סמוכות זו לזו, ואילו היו"ד צריכה לחבר את המדות אל הה"א האחרונה?
5. כיצד יכולים חטאיו של בעל תשובה להיות מקור לאהבה "בכל מאדך", ומדוע כיבוס החטא יכול לבוא רק ממה שלמעלה מן הכלים?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 ביאור ולא אבה

הערת קה"ת מציינת שההנחה של אדמו"ר האמצעי לביאור זה נדפסה שם, והיא תיעוד מוקדם של אותה תורה.

הערת קה"ת

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסה"מ תקס"ו ע' שלט. הנחה אחרת עם הגהות באוה"ת פ' כי תצא ע' תתר.

2 ולא אבה

הפסוק אומר שהוי"א לא רצה להקשיב לבלעם והפך את קללתו לברכה, מפני שהוא אוהב את ישראל. המאמר שהביאור הזה מסביר פותח בפסוק זה, ומילתיו האחרונות, "כי הוי"א אלקיך אוהבך", חוזרות בחלק השני כאן.

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג:

וְלֹא-אָבָה ה' אֱלֹקֶיךָ לְשָׁמֹעַ אֶל-בִּלְעָם וַיַּחֲפֹךְ ה' אֱלֹקֶיךָ לָךְ אֶת-הַקְּלָלָה לְבִרְכָּה כִּי אָהַבְךָ ה' אֱלֹקֶיךָ:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a blessing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

3 קוצו של יו"ד הוא בחי' רמז בלבד שרומז לא"ס בלבד כרמז בעלמא בלי שום תפיסא

ההערה מצטטת שם את הרבי: הניסוח הארוך מצביע על שתי נקודות — מדוע כתר נרמז דווקא בקוצו של יו"ד, משום שהקוץ הוא "רמז בלבד", ושגם הקוץ אינו תופס את אין סוף אלא רק רומז עליו, בדומה לרמז לחכמים, כפי שמסבירים הגהות הצמח צדק.

הערת קה"ת

"ומאריכות לשונו משמע, שכוונתו הוא לבי' ענינים: א) הטעם מה שבחי' כתר נרמז בקוצו של יו"ד דוקא — לפי ש"קוצו של יו"ד הוא בחי' רמז בלבד", ב) שגם בהקוץ עם היותו "בחי' רמז בלבד", אינו נתפס בו, ורק "רמזו כו' ברמז בעלמא" וכמפורש בהגהות הצ"צ [אוה"ת תצא ע' תתר. ובארוכה ד"ה אורח חיים תרס"ט] שהוא כמו ענין לחכימא ברמיזא, ע"ש". — לקו"ש ח"ט ע' 420 הערה 21. ובחלק ל"ט ע' 147 הערה 21. ובליקוט פירושים ומ"מ — חיתריק לאגה"ת פ"ד.

4 לית מחשבה תפיסא ביה כלל

בתפילתו של אליהו בפתיחת תיקוני זוהר הוא אומר לה': "אתה נסתר מכל הנסתרים, ואין מחשבה משיגה אותך כלל". המאמר משתמש בדברים אלה כדי להסביר מדוע קוצו של יו"ד יכול רק לרמז על אין סוף.

Tikkunei Zohar 17a:10-12 תקוני זוהר י"ז א:י-י"ב

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסייא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלגאו. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

5 מקרב איש ולב עמוק

הפסוק מדבר על "תוך האדם ולב עמוק". המאמר משתמש בביטוי כדי לתאר את הרצון הפנימי ביותר של הלב, שרק באמצעותו ניתן להגיע אל אין סוף.

Psalms 64:7 תהילים ס"ד:

יִחְפְּשׁוּ-עוֹלֹת תִּמְנוּ חֶפֶשׁ מְחַפֵּשׁ וְקָרַב אִישׁ וְלֵב עֲמֹק:

They search out iniquities, they have accomplished a diligent search; even in the inward thought of every one, and the deep heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 קוצו ש"י רומז לכתר

הערת קה"ת מפנה את הקורא לערך באות יו"ד במילון זה, העוסק בקוצו של יו"ד כרמז לכתר.

הערת קה"ת

ראה מא"א אות יו"ד, ס"א.

7 בד"ה וישב יעקב

המאמר מפרש את יעקב כ"יו"ד עקב: יו"ד של חכמה עילאה הנמשכת עד ל"יעקב" הנמוך ביותר. הוא מסביר שהיראה העילאה, שהיא ביטול, היא הכלי שבו שורה ומתגלה חכמה עילאה.

הערת קה"ת

תו"א כז, א ואילך.

פסוקה 3

8 בינה נקי נקודה בהיכלא

ההערה מפנה את הקורא למאמר הפותח של פרשת ראה, מוקדם יותר בלקוטי תורה, לעיון בחכמה שבתוך הבינה כ"נקודה בהיכלא".

הערת קה"ת

ע"ל ר"פ ראה [יח, ב] [כ].

פסוקה 4

9 בד"ה לך לך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תו"א יא, א.

10 חכים ולא בחכי ידיעא

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ת"י בהקדמה (פתח אלי').

11 חכים ולא בחכמה ידיעא

בתפילתו של אליהו נאמר על ה': "אתה חכם, אך לא בחכמה ידועה; אתה מבין, אך לא בבינה ידועה". המאמר מביא זאת כדי להראות שמעל אצילות יש רק מקור לחכמה, ולא חכמה כפי שאנו מכירים אותה.

Tikkunei Zohar 17b:3-4 תקוני זוהר י"ז ב:ג-ד

אנת חכים ולא בחכמה ידיעא. אנת הוא מבין ולא מבינה ידיעא. לית לך אתר ידיעא אלא לאשתמודעא תוקפך וחילך לבני נשא. ולאחזאה

ובהם מתלבשים אבא, אמא וז"א. המאמר מביא זאת כדי להסביר שגיאות היא 410 השערות.

Pri Etz Chaim, Gate of the Sabbath 8:57 פרי עץ חיים, שער השבת ח"נ"ו

י"י מלך גאות לבש - הוא סוד אותן השערות והנימין עלאין, דברישא דעתיקא, דכולם בסוד קדוש, כנוכר באדרא, שהם עולין כמנין קדוש. ושם בארנו כי הם סוד של ע"ב, כי הדי יודין כולם כ"א כלול מ"י הם ת', וי אותיות המילוי הם ת"י, כחשבון קדוש. אמנם מאותן השערות מתלבשים אבא ואמא, וגם הזעיר אנפין, וזה סוד גאות לבש. כי גאות גי' קדוש כמ"ש:

Pri Etz Chaim (Public Domain)

פסקה 5

19 ל"ב אלקים . . ל"ב נתיבות חכמה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

הובא בפרדס להרמ"ק ז"ל שער הנתיבות רפ"ב. [כ].

20 ל"ב אלקים דעובדא דבראשית הם בחי' ל"ב נתיבות חכמה

פרדס רימונים, בשער הנתיבות, מסביר ששם אלקים נזכר שלוש פעמים בספור הבריאה כדי להראות שכל אחד משלושים ושניים הנתיבות גילה את מה שהיה כלול בו, וששם אלקים רומז לדין הקשה של גבורה, עולם הטבע. המאמר קושר באותו אופן בין גילוי החכמה לבין צמצום.

Pardes Rimmonim 12:3 פרדס רימונים י"ב:ג

... אמנם הוא הראשון והסבה לכל הבא בשם כבוד כי ממנו מקור הל"ב כדפי'. ויש חילוק בין כבוד ול"ב כאשר יתבאר בשער ערכי הכנויים בערך כבוד ובערך לב: נתיב הבי' בתקונים הנ"ל פי' הרשב"י בנתיב זה וז"ל נתיב תניינא ורוח אלקים מרחפת על פני המים. מאי ורוח, אלא בזמנא דשכינתא בגלותא, האי רוח נשיב על אלין דמתעסקין באורייתא בגין שכינתא דאשתכחת בניייהו. והאי רוח אתעביד קלא וכו' עכ"ל. כוונתו לומר כי הרוח הזה הוא המשפיע על השכינה והמאיר אותה ומלחלח אותה ממימי החסד וע"י כך מושפעים בעלי תורה שהשכינה שרויה ...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

21 כשהושיט אצבעו הקטנה

הגמרא מספרת שכאשר ה' נמלך בקבוצת מלאכים משרתים על בריאת האדם והם התנגדו ואמרו: "מה אנוש כי תזכרנו?", הושיט את אצבעו הקטנה ביניהם ושרף אותם. המאמר מביא זאת כדי להראות שגילוי ללא צמצום מכלה, ולכן הבריאה זקוקה לצמצום.

Sanhedrin 38b:5 סנהדרין ל"ח ב:ה'

אָמְרוּ לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, "מָה אָנוּשׁ כִּי תִזְכְּרֵנוּ וְכֵן אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ?" הוֹשִׁיט אֶצְבָּעוֹ קְטָנָה בֵּינֵיהֶן וּשְׂרָפָם. וְכֵן כַּת שִׁנְיָה. כַּת שְׁלִישִׁית אָמְרוּ לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, רְאוּשׁוֹנִים שְׁאָמְרוּ לְפָנָיו מָה הוֹעִילוֹ? כָּל הָעוֹלָם כּוֹלוֹ שֶׁלָּךְ הוּא. כָּל מָה שְׁאֵתָה רוּצָה לַעֲשׂוֹת בְּעוֹלָמְךָ - עֲשֵׂה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

22 כמ"ש . . ובלקו"ת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

לון איך אתנהיג עלמא בדינא וברחמי דאינון צדק ומשפט כפום עובדיהון דבני נשא. דין איהו גבורה. משפט עמודא דאמצעיתא. צדק מלכותא קדישא. מאזני צדק *תרין סמכי קשוט. הין צדק אות ברית. כלא לאחזאה איך אתנהיג עלמא.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

12 בד"ה פתח אליהו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תו"א יג, ד.

13 אבא יונק ממזל החי

אדרא זוטא מתארת אור הנקרא "רצון", המתפשט מהראש הנעלם של עתיקא עד הזקן, אל המקום הנקרא חסד עליון — נוצר חסד. בהערת קה"ת מפנים כאן, וכן למקומות נוספים, ללימוד שאבא ניוון מהמזל השמיני.

Zohar III, 289b זח"ג רפ"ט, ב

הערת קה"ת

ראה זח"ג רפ"ט, ב ובכ"מ.

14 ישת חשך סתרו

דוד אומר על ה': "שם חושך סתרו, סביבותיו סוכתו". המאמר מחיל זאת על ההעלם המכסה את האור שמעל אצילות, כפי שהגולגולת מכסה את המוח.

Psalms 18:12 תהילים י"ח:י"ב

יִשְׁתַּחֲשֹׁךְ סִתְרוֹ סְבִיבוֹתָיו סִתְּוֹ חֲשֶׁכֶת־מִים עֲבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 ה' מלך גאות לבש

"הוי' מלך גאות לבש, לבש הוי' עזו התאזר". המאמר מפרש את ה"לבוש" כהעלם שמתוכו יוצאות השערות, הגיאות.

Psalms 93:1 תהילים צ"ג:א'

ה' מֶלֶךְ גָּאוֹת לָבַשׁ לְבַשׁ ה' עֹז הִתְאַזָּר אֶף־תְּכוֹן תָּבַל פְּלִי־תְמוֹט:

The L-RD reigneth; He is clothed in majesty; The L-RD is clothed, He hath girded Himself with strength; Yea, the world is established, that it cannot be moved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 כי גאות הם ת"י נימין

ההערה מפנה לערך "גיאות" באות גי של מילון זה, ומציינת שמדובר ב"410 שערות.

הערת קה"ת

ראה גם במאור"א אות גי' סעיף ג.

17 כמ"ש בפע"ח

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ש' השבת (פ"ח). [כ].

18 כי גאות הם ת"י נימין כמ"ש בפע"ח

פרי עץ חיים מסביר את "הוי' מלך גאות לבש" כסוד השערות והקשרים העליונים של ראש עתיקא, שמניינם 410, בגימטרייה "גאות" ו"קדוש",

מהאריז"ל בתהלים מזמור צג גאות לבש [כ]. מובא ביהל אור עי תרמה ואילך.

פסקה 6

23 ע"י אתערותא דלתתא בטל רצונך

הערת קה"ת מפנה את הקורא למאמר זה בקשר לאתערותא דלתתא באמצעות "בטל רצונך".

הערת קה"ת

ראה ד"ה וידבר ויצוום — תרמ"ח עי ריח.

24 בטל רצונך

המשנה מלמדת: "בטל רצונך מפני רצונך, כדי שיבטל רצונך אחרים מפני רצונך". המאמר רואה בביטול הרצון הזה את האתערותא דלתתא שמביאה לצמצום שלמעלה.

Pirkei Avot 2:4 משנה אבות ב:ד'

הוא הנה אומר, עשה רצונך כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונך. בטל רצונך מפני רצונך, כדי שיבטל רצונך אחרים מפני רצונך. הלל אומר, אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמע, שסופו להשמע. ואל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה:

He used to say: do His will as though it were your will, so that He will do your will as though it were His. Set aside your will in the face of His will, so that he may set aside the will of others for the sake of your will. Hillel said: do not separate yourself from the community, Do not trust in yourself until the day of your death, Do not judge your fellow man until you have reached his place. Do not say something that can- ... not be

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

25 בקוצו של יי"ד למעלה מן הדעת . . והביטול הב' בחכמה . .

בחכמה ודעת

ההערה מציעה שבתנאי, פרקים יח-יט, הכוונה לאותן שתי מדרגות של ביטול, ומצטטת את דבריו שחכמה היא "כח מה" — מה שעדיין אינו נתפס או מובן.

הערת קה"ת

וי"ל שגם בסעי' [פרק י"ח ופרק י"ט] הכוונה כן. וע"ש שכי וז"ל חכי כח מ"ה שהוא מה שאינו מושג ומובן ואינו נתפס בהשגה עדיין . . — ראה תרמ"ד עי רכג. ובסעי' מ' תרנ"א עי לח "(ולאחר העיון בד"ה ולא אבה הנ"ל ובהביאור י"ל דמש"ש בענין הקושיי הוא בחי מקיף דחי, דהרי ביאר שם שהי"ע ביטול הרצון שלמעלה מטו"ד שלא להיות נפרד מאחדותו ית' כי ובסעי' פ"י כי דוהו בחי חכי שבנפש יעו"ש".

26 המעתיק הרים

איוב מתאר את ה' כמי ש"מעתיק הרים ולא ידעו". המאמר קושר את הפועל "מעתיק" למדרגת עתיק, המועתקת מעל העולמות.

Job 9:5 איוב ט:ה'

הַמַּעֲתִיק הָרִים וְלֹא יָדְעוּ אֲשֶׁר הִפְכֵם בְּאִפּוֹ:

Who removeth the mountains, and they know it not, When He overturneth them in His anger

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב ט, ה.

27 והמתנשא מימות עולם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

28 אם צדקת מה תתן לו

אליהוא אומר לאיוב: "אם צדקת מה תתן לו, או מה מידך יקח". הטקסט מצטט זאת כדי להראות שמצדו של ה' עצמו אין לו רווח מן העולמות, ולכן רצונו בהם הוא מעין הסתלקות של עצמותו.

Job 35:7 איוב ל"ה:ז'

אִם-צִדְקָתְךָ מִה־תִּתֶּנִּי לוֹ אוּ מִה־מִּידְךָ יִקַּח:

If thou be righteous, what givest thou Him? Or what receiveveth He of thy hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 7

29 בינה תשובה עילאה

הוזהר בפרשת נשא מבחין בין תשובה עילאה לתשובה תתאה, הנקראת ה"א; הוא דורש את המילה תשובה כ"תשוב ו' לה"א", וקושר זאת לבינה. הערת קה"ת מצטטת זאת ביחס ל"בינה, התשובה העילאה".

Zohar III, 123a זח"ג קכג, א

הערת קה"ת

זח"ג קכג, א.

30 אם הבנים שמחה

הזמזמר משבח את ה', ש"מושיב עקרת הבית אם הבנים שמחה". המאמר משתמש בביטוי כדי לתאר שמחה כהרחבת הלב, שהיא עבודת הבינה.

Psalms 113:9 תהילים קי"ג:ט'

מוֹשִׁיעֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אִם-הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּ־יָקָה:

Who maketh the barren woman to dwell in her house As a joyful mother of children. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיג, ט.

31 ג"ע ועוה"ב אינו אלא זיו

רב לימד שבעולם הבא אין אכילה ושתייה; אלא הצדיקים יושבים ועוסתיהם בראשיהם ונהנים מזיו השכינה. המאמר מדגיש שאין מדובר אלא בזיו.

Berakhot 17a ברכות י"ז א

הערת קה"ת

ראה ברכות יז, א.

32 מי לי בשמים

אסף אומר: "מי לי בשמים, ועמך לא חפצתי בארץ". המאמר מציג זאת כזעקתו של מי שרואה שאפילו השכר הרוחני הוא רק הארה, ורוצה בהי לבדו.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מִי־לִי בַשָּׁמַיִם וְעִמָּךְ לֹא־חִפְצָתִי בָאָרֶץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עג, כה.

33 הֵבֵן בַּחֲכָמָה וַחֲכָם בְּבִינָה

ההערה מונה את המאמר הפותח של לך לך בתורה אור בין המקומות המבארים את "הֵבֵן בַּחֲכָמָה וַחֲכָם בְּבִינָה".

הערת קה"ת

סיי פ"א, מ"ד. ראה פעי"ה שער התפילין פט"ז. ע"ה שער ט"ו פ"ד. תו"א ותו"ה [ר"פ לך לך]. לקו"ת פ' תצא ביאור ד"ה ולא אבה. ביאורי הוזהר ס"פ וארא. אמרי בינה שער הק"ש פניה ואילך. ד"ה אריב"ל בכל יום תפרי"ח. ועוד. — הערת כ"ק אדמו"ר בסה"מ תרנ"ט ע' עג.

34 הֵבֵן בַּחֲכָמָה וַחֲכָם בְּבִינָה

ספר יצירה אומר על עשר הספירות: "הֵבֵן בַּחֲכָמָה וַחֲכָם בְּבִינָה". המאמר מפרש זאת כייחוד של היוד (חכמה) והה"א הראשונה (בינה).

Sefer Yetzirah 1:4 ספר יצירה א"ד

עשר ספירות בלימה עשר ולא תשע, עשר ולא אחת עשרה, הֵבֵן בַּחֲכָמָה וַחֲכָם בְּבִינָה, כחון בהם וחקור מהם והעמד דבר על כוריו והשב יוצר על מכונו:

Ten are the numbers out of nothing, and not the number nine, ten and not eleven. Comprehend this great wisdom, understand this knowledge, inquire into it and ponder on it, render it evident and lead the Creator back to His throne .again

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

35 הֵבֵן בַּחֲכָמָה וַחֲכָם בְּבִינָה

פרי עץ חיים, המבאר את שם הוי" שבתפילין, אומר שעל ידו מתבארים דברי ספר יצירה "הֵבֵן בַּחֲכָמָה וַחֲכָם בְּבִינָה", ושתי האותיות הראשונות, יי"ד-ה"א, רומזות לאבא ואמא. הערת קה"ת מציינת אותו כמקור לפסוק זה.

Pri Etz Chaim, Gate of Tefillin 16:2 פרי עץ חיים, שער התפילין ט"ז:ב

דרך א' - הוא זה, ובו יתבאר מה שאמר בספר יצירה הֵבֵן בַּחֲכָמָה וַחֲכָם בְּבִינָה. הנה נודע, כי אבא נחלק לשני פרצופים. הראשון, עד החזה, והוא הנקרא אבא עלאה. הב', הוא ישראל סבא מהחזה ולמטה. ועד"ז הוא באמא שנחלקת לב'. ועד החזה היא נקראת אמא עלאה בינה, ומשם ולמטה נקראת תבונה. והנה ב' אותיות ראשונות של הוי"ה, שהם י"ה, הם רומזים לאוי"א, ולכן צריך שיהיו בו כל הדי בחינות כנ"ל. וכל זה יתבאר כמש"ל בענין סדר כתיבת השם, וביאור הענין זה, דע, כי באות י" שבשם בה נרמזו או"א עילאין, ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

36 הֵבֵן בַּחֲכָמָה וַחֲכָם בְּבִינָה

עץ חיים מסביר שבתוך היוד לבדה, שהיא חכמה, כבר כלולה בינה: כאשר כותבים את היוד במילוי, הוי"ו והדל"ת שבה יוצרות צורה של ה"א. זהו "הֵבֵן בַּחֲכָמָה", והדבר מתאים לנקודת המאמר שהה"א היא היוד שנחשפה.

Sefer Etz Chaim 15:4 עץ חיים ט"ו:ד

... עושהו ר"ל שאינו רחמים גמורים. ונבאר ענין בינה ותבונה ובו יתבאר מ"ש בס"י הֵבֵן בַּחֲכָמָה וַחֲכָם בְּבִינָה והענין כי הנה ב' אותיות ראשונות של הוי"ה הם בחי' חו"ב אבל באות יו"ד לבד שהוא חכמה שם יש בחי' בינה וזהו ענין הֵבֵן בַּחֲכָמָה ופ"י הוא כי יו"ד במלואו י' הוא חכמה ובי' אותיות וי"ד נעשית צורת ה' שהוא צורת וי"ד שבאות יו"ד

והיא נקרא בינה עלאה הנ"ל. ואמנם ה' ראשונה עצמה שבשם הוי"ה זו היא תבונה ראשונה הנ"ל וכבר הודעתך בדרוש תפילין בענין כתיבת שם הוי"ה שצריך לכתוב תחלה י' ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

37 והיה מספר בניי

הושע מבטיח: "והיה מספר בני ישראל כחול הים". הטקסט מפנה לביאורו על פסוק זה כדי להסביר את משמעות המילים "ביום ההוא [הוי"] יהיה [אחד]".

Hosea 2:1 הושע ב'א

וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא־יִמָּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בְּמִקְוֵה אֲשֶׁר־יֹאמַר לָהֶם לֹא־עָמִי אַתֶּם יֹאמַר לָהֶם בְּנֵי אֱלֹהִים:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

38 כי אהבך הוי אלקיך

הפסוק מסתיים במילים: "כי הוי אלקיך אהבך". המאמר קורא את "אהבך" הן במשמעות "הוא אהב אותך" והן כפועל יוצא: "הוא נוטע בך אהבה".

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג:ו

וְלֹא־אָבָה ה' אֱלֹקֶיךָ לִשְׁמֹעַ אֶל־בִּלְעָם וַיַּחֲפֹךְ ה' אֱלֹקֶיךָ לָךְ אֶת־הַקְּלָלָה לְבָרְכָהּ כִּי אָהַבְךָ ה' אֱלֹקֶיךָ:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a blessing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 מע"ס שבמאציל עצמו

ההערה מפנה לחיבור קבלי זה בענין עשר הספירות שבמאציל, ומוסיפה שבפרק ח' נכתב שהן שורש כוח הגבול שבאין סוף.

הערת קה"ת

ועיין בעה"ק ח"א פ"ב ופ"ד ופ"ה. וע"ש פ"ח שם כי שהם שרש כח הגבול שיש בא"ס — אה"ת חיי שרה ק', א.

40 מע"ס שבמאציל עצמו [ע"ס דא"ק]

ההערה אומרת שבכתב היד הזה מסומנות המילים שבין הסוגריים המרובעים, "עשר הספירות דאדם קדמון", כלא מלשון של אדמו"ר הזקן, ומוסיפה הערה על כך.

הערת קה"ת

ג.ב. ה' חצאי מרובע אינם וא"ו מלשון רבינו הזקן נ"ע זי"ע, כ"כ בד"ה כתפוח בעצי היער, בוך פערטעל (רצו, ב). שם (חצר, ב) כי הערה ע"ז, יעריש. [כ]. ראה בד"ה כתפוח בעצי היער באה"ת שה"ש ע קצנ: לי ע"ס שבמאציל י"ל שזהו ע"ס הגנוזות במאציל הנו' בפרדס אך הם גנוזות רק בבחי' הנק' ואו"ס ולא במהו"ע ממש עכ"ל. וקודם לזה כי "הגם שנכתב שם בין חצי מרובעים שזה ע"ס דא"ק אין זה מלשון רבינו ז"ל", ע"ש (בבוכ 1104 תסז, א ליתא הגהה זו). ראה גם באה"ת ג"ך כרך א ע' תקכו, תקצא. ובהמשך מים רבים תרל"ו ע' סח: בלקו"ת. . ע"ס דא"ק אמנם באמת יתפרש זה עד רום המעלות לפי הפי' בשם הוי' הראשון כמובן. וראה הערת כ"ק אדמו"ר הנדפס בסה"מ תקס"ד ס"ע ר"ז.

tion” (Song of Songs 8:6). “Place me as a seal” – Rabbi Meir said: Israel said before the Holy One blessed be He: ‘Master of the universe, do what You thought in Your heart to do to us,’ as Rabbi Yoḥanan said in the name of Rabbi Eliezer, son ... of Rabbi Yosei HaGelili

Midrash Rabbah -- TE (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

44 אהבתי אתכם

המדרש פותח את פרק פ"ו, על פרשת וישב, בפסוק של הושע: "בחבלי אדם אמשכם, בעבותות אהבה", ומביא את הפסוק "אהבתי אתכם, אמר הוי". המאמר מפנה אליו כמקור לאהבת ה' לישראל.

Bereshit Rabbah 86:1 בראשית רבה פ"ו:א'

ויסוף הורד מצרימה - כתיב (הושע יא) בחבלי אדם אמשכם, אלו ישראל. (שיר א) משכני אחריך נרוצה בעבותות אהבה. דכתיב (מלאכי א) אהבתי אתכם אמר ה' (הושע יא) ואהיה להם כמרימי עול, שרוממתי צריהם עליהם. כל כך למה? על לחיהם, בשביל דבר שהוציאו מלחיהם, שאמרו: אלה אלקיך. וסוף, ואט אליו אוכיל, אני מטה עליהם אכילות הרבה. (תהלים עב): יהי פסת בר בארץ. דבר אחר: בחבלי אדם אמשכם, זה יוסף, וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור. בעבותות אהבה, וישראל אהב את יוסף מכל בניו. ואהיה להם כמרימי עול, שרוממתי צריו עליו. ...

Joseph was taken down to Egypt and Potiphar, the official of Pharaoh, the chief executioner, an Egyptian man, purchased him from the Ishmaelites who had taken him down there” (Genesis 39:1). “Joseph was taken down to Egypt.” It is written: “With ropes of man I drew them, [with bonds of love; I was for them like those who lift the yoke above their jaws, and I leaned to them to provide food]” (Hosea 11:4) – these are Israel, [as it is stated]: “Draw me; after you I will ... run” (Song

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

45 אהבתי אתכם

הזוהר על פרשת אחרי מות אומר שהאבה ה' דבקה בישראל, ומביא את הפסוק "אהבתי אתכם"; ומתוך אהבתו הגדולה נתן להם יום אחד בשנה כדי לטהר אותם מכל חטאיהם. המאמר מונה אותו בין המקורות לאהבה זו.

Zohar, Achrei Mot 18:110-19:118 ספר הזוהר, אחרי מות י"ח:ק"י-י"ט:ק"ח

46 אהבתי אתכם

בפתיחת האידרא רבא אומר רבי שמעון שהעניין תלוי באהבה, ומביא את הפסוקים "ואהבת את הוי' אלקיך", "מאהבת הוי' אתכם" ו"אהבתי אתכם". המאמר מונה אותו בין המקורות לאהבת ה'.

Zohar, Idra Rabba 1:4-3:14 ספר הזוהר, האדרא רבא א:ד'-ג':י"ד

47 בד"ה וירא ישראל

המאמר מבאר שיש שני שמות הוי'. שם הוי' הראשון, התחתון, מחיה את כל העולמות יש מאין, באמצעות צמצום (היו"ד) ואחר כך התפשטות האור (הה"א), שכן לעצמותו של ה' אין שייכות לעולמות.

הערת קה"ת

תו"א סא, ד. וראה גם אוה"ת יתרו ע' תתקו. שמות כרך ז ע' ב'תקסד.

41 ואוהב את יעקב

"אהבתי אתכם, אמר הוי'... ואוהב את יעקב". הסוגריים מביאים מדרשים על הפסוק הזה, העוסקים באהבת ה' לישראל.

Malachi 1:2 מלאכי א:ב'

אַהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר ה' וְאַמְרַתֶּם בְּמֶה אֶהְבְּתֵנוּ הֲלוֹא־אֵחַ עָשׂוּ לְיַעֲקֹב נְאֻם־ה' וְאַהֲבֵ אֶת־יַעֲקֹב:

I have loved you, saith the L-RD. Yet ye say: 'Wherein hast Thou loved us?' Was not Esau Jacob's brother? Saith the L-RD; Yet I loved Jacob

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 ואוהב את יעקב

המדרש פותח את פרק מ"ט במילים "מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה", ומפרש אותו על האהבה שבין הקדוש ברוך הוא לישראל, שהאומות אינן יכולות לכבות; והוא מביא את הפסוק "ואוהב את יעקב". המאמר מפנה אליו ברשימת המקורות שלו לאהבת ה' לישראל.

Shemot Rabbah 49:1 שמות רבה מ"ט:א'

ויעשו כל חכם לב - הה"ד (שיר ח): מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. מים רבים, אלו העובדי כוכבים, שנאמר (ישעיה טז): כהמות ימים יהמיון. ואם היו מתכנסין כל העובדי כוכבים לבטל את האהבה שבין הקב"ה לישראל לא היו יכולים. הוי, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, שנאמר (מלאכי א): ואוהב את יעקב. ונהרות לא ישטפוה, אלו הכשדים, שנאמר (ישעיה ח): את מי הנהר העצומים והרבים את מלך אשור. אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזו לו, אבל בני, עשו לי מקדש של יריעות, וירדתי ...

All the wise hearted among those who performed the labor“ crafted the Tabernacle: ten tapestries of spun linen and sky blue, purple, and scarlet wool, with artfully-crafted cherubs, they made them” (Exodus 36:8). “All the wise hearted... crafted,” that is what is written: “Many waters cannot extinguish love” (Song of Songs 8:7). “Many waters,” these are the idolaters, as it is written: “[Woe, the uproar of many nations,] like the roar of seas will they roar” (Isaiah 17:12). Were all the idolaters to assemble to void the love between ... the Holy

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

43 שימני כחותם

על הפסוק "שימני כחותם", המדרש מפרש את המילים "כי עזה כמות אהבה" על אהבת הקדוש ברוך הוא לישראל, ומביא את הפסוק "אהבתי אתכם, אמר הוי'". המאמר מפנה אליו ברשימת המקורות שלו לאהבה זו.

Shir HaShirim Rabbah 8:6-7 שיר השירים רבה ח':ו'-ז'

שימני כחותם. אָמַר רַבִּי מֵאִיר אָמְרוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם מֶה שֶׁשִּׁשְׁבַּת בְּלִבָּהּ לַעֲשׂוֹת לָנוּ עֲשֵׂה, דְּאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּשֶׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי, בְּשַׁעַה שֶׁעָמְדוּ יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי הָרַסְיָנִי וְאָמְרוּ נַעֲשֵׂה וְנִשְׁמַע, בְּאוֹתָהּ שַׁעַה קָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֵלֶאכֶּה הַמֶּנֶּחֱם וְאָמַר לוֹ אֵף עַל פִּי שִׁמְנִיתִיךָ קְפוּקְלִיטוֹר קוֹזְמוֹקְרִטוֹר עַל בְּרִיתִי, אֵין לָךְ עֶסֶק בְּאֵמָה זֹ, הִנָּהּ הוּא דְכִתִּיב (דְּבָרִים ה, כ): וַיְהִי כְשֶׁמָּעַכְּם אֶת הַקּוֹל מִתּוֹךְ הַחֹשֶׁךְ, ...

Place me as a seal upon your heart, as a seal upon your“ arm, for love is as intense as death, jealousy is as cruel as the grave; its sparks are the sparks of fire, a great conflagra-

53 ר"א בן דרודייא

הגמרא מספרת על רבי אלעזר בן דורדיא, שלאחר חיים של חטא הניח את ראשו בין ברכיו ובכה עד שיצאה נשמתו, ובת קול הכריזה שהוא מזומן לחיי העולם הבא. המאמר מביא זאת כדוגמה למסירות נפש בפועל ממש.

Avodah Zarah 17a:12-13 עבודה זרה י"ז א:י"ב-י"ג

ומעבירה לא? והתנאי: אמרו עליו על רבי אלעזר בן דורדיא, שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה. פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרפי הים, והיתה נושלת כים דיגריין בשכרה. נטל כים דיגריין והלך ועבר עליה שבעה נהרות. בשעת הרגל דבר הפיחה, אמרה: כשם שהפיחה זו אינה חוננת למקומה, כך אלעזר בן דורדיא אינו מקבלין אותו בתשובה. הלך וישב בין שני הרים וגבעות, אמר: הרים וגבעות בקשו עלי רחמים! אמרו לו: עד ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

54 ממעמקים קראתיך

"שיר המעלות: ממעמקים קראתיך הוי". המאמר מפרש את "המעמקים" כשורשים הנסתרים של הספירות, שמהם נמשכת התגלות חדשה של הוי.

Psalms 130:1 תהילים ק"ל:א

שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 ועשתה את צפרניה

דין אשת יפת תואר בתורה אומר: "וגלחה את ראשה ועשתה את ציפורניה". המאמר רומז בכך לציפורניים כמקום שבו נאחזות הקליפות.

Deuteronomy 21:12 דברים כ"א:י"ב

והבאתה אליה ביהך וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה:

then thou shalt bring her home to thy house; and she shall shave her head, and pare her nails

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 ומאחורי העור דנוק' . . כעב פשעיך

ההערה מציינת שקטע זה, מן "מאחורי עור הנוקבא" ועד "כענן עב", הועתק למאמר ההוא.

הערת קה"ת

נעתק בד"ה כי באש — תרנ"א ע' פד.

57 מחיתי כעב פשעיך

"מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך; שובה אלי כי גאלתיך". המאמר אומר שמחיקה שלמה כזאת באה רק מן המדרגה שלמעלה מן הכלים.

Isaiah 44:22 ישעיהו מ"ד:כ"ב

מחיתי כעב פשעיך וכענן חטאותיך שובה אלי כי גאלתיך:

I have blotted out, as a thick cloud, thy transgressions, And, as a cloud, thy sins; Return unto Me, for I have redeemed thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 כד אתכפיא סט"א אסתלק

בזהר על פרשת תרומה נאמר שמי שמחזיר את הרשעים בתשובה גורם לסטרא אחרא להיכנע ולכבודו של הקב"ה להתרומם, יותר מכל שבח אחר. המאמר מסביר שהתרוממות זו היא עלייה עד עתיק יומין.

Zohar II, 128b זח"ב קכח, ב

הערת קה"ת

48 ועי באדיר דקל"ח ע"ב

בקטע שבשלח נאמר שיש שני שמות הוי', וביניהם הפסק; הוי' העליון הוא "שמו הגדול", שגילויו יהיה לעתיד לבוא.

הערת קה"ת

ראה גם לעיל פ' שלח מט, ב. נא, ב. פ' חקת נו, ג.

49 באדיר (דקל"ח ע"ב) חז לז"א וולד לעתיקא

אידרא רבא מלמדת שבכל מקום שבו מופיע שם הוי' פעמיים, אחד הוא כנגד ז"א ואחד כנגד עתיקא דעתיקין, אף ששניהם שם אחד. המאמר מחיל זאת על הוי' העליון, שממנו נובעת אהבת ה'.

Zohar, Idra Rabba 31:238-32:248 ספר הזהר, האדרא רבא

ל"א:רל"ח-ל"ב:רמ"ח

50 זדונות נעשו כזכיות

ריש לקיש אומר: "גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כזכיות", והגמרא מסבירה שמדובר בתשובה מאהבה. המאמר מבאר כיצד התשובה מגיעה לכוח זה.

Yoma 86b:3 יומא פ"ו ב:ג'

אמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כשגגות, שגגאמר: "שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך", ה'א "עון" — מיד הוא, וקא קרי לקה מכשול. איני? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שגאמר: "ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) יחיה!" לא קשיא: כאן מאהבה, כאן מיראה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

51 בכל מאדך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". המאמר מפרש את "בכל מאדך" כאהבה שמעבר למידה של הנפש עצמה, המתגלית אצל בעלי תשובה.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה'

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 בארץ לא זרועה

ירמיהו מזכיר את אהבת ישראל כאשר הלכו אחרי ה' "במדבר, בארץ לא זרועה". המאמר מפרש שה"לא" עצמה נזרעה: האיסור וההפך מן הקדושה נעשים בסיס לאהבה גדולה יותר.

Jeremiah 2:2 ירמיהו ב:ב'

הלך וקראת באזני ירושלם לאמר כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the L-RD: I remember for thee the affection of thy youth, the love of thine espousals; how thou wentest after Me in the wilderness, in a land that was not sown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

her, then all her vows shall stand, and every bond wherewith
she hath bound her soul shall stand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 ויהפוך את הקללה ממש לברכה

"והווי אלקיך הפך לך את הקללה לברכה". המאמר מוסיף: כפשוטו –
הקללה עצמה, החסאים הנמוכים בהרבה מתחום הנוגה, נהפכת לברכה.

Deuteronomy 23:6 דברים כ"ג:ו'

ולא־אֶבֶה ה' אֱלֹקֶיךָ לְשֹׁמֵעַ אֶל־בִּלְעָם וַיַּחֲפֹךְ ה' אֱלֹקֶיךָ לָךְ אֶת־הַקְלָלָה
לְבִרְכָה כִּי אֶהְבֶּךָ ה' אֱלֹקֶיךָ:

Nevertheless the L-RD thy G-d would not hearken unto
Balaam; but the L-RD thy G-d turned the curse into a bless-
ing unto thee, because the L-RD thy G-d loved thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 מ"ש במ"א ע"פ ויאבק

המאמר מסביר שאבק הוא מה שנותר לאחר האש, כמו אפר של עץ שרוף,
שאינו יכול להצמיח דבר מעצמו. כך גם המדרגה הנמוכה ביותר, שנותרת
בסוף כל הבירורים ושאי אפשר לבררה עוד, היא הקליפות, שנשארת בהן
חיות מועטה בלבד, כמו באבק.

הערת קה"ת
תו"א וישלח כו, ד.

66 ויאבק איש עמו

"ויעקב נשאר לבדו, ויאבק איש עמו עד עלות השחר". הטקסט מפנה
למאמרו על פסוק זה.

Genesis 32:25 בראשית ל"ב:כ"ה

וַיֹּתֶר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ וַיֵּאָבֶק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלֹת הַשָּׁחַר:

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him
until the breaking of the day

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 שהעלו אבק עד כסה"כ

רבי יהושע בן לוי לומד מן המילים "בהיאבקו עמו" שיעקב והמלאך העלו
אבק מרגלותיהם עד כיסא הכבוד. המאמר מפרש אבק זה כמדרגה הנמוכה
ביותר של הקליפות, שמתרוממת על ידי תשובה.

Chullin 91a:18-19 חולין צ"א:י"ח-י"ט

ורבנן האי בהאבקו עמו מאי דרשי ביה מבעי ליה לכאידך דרי יהושע בן
לוי דאמר ר' יהושע ב"ל מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד כסא הכבוד
כתיב הכא בהאבקו עמו וכתוב התם (נחום א, ג) וענן אבק רגליו ואמר
רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמו גיד הנשה שנשה ממקומו ועלה וכן
הוא אומר (ירמיהו נא, ל) נשתה גבורתם היו לנשים

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

68 המדרגה התחתונה שבקליפות

אנציקלופדיה למושגים בחסידות חב"ד; ההערה מפנה לערך על אבק,
המתאר אותו כמדרגה הנמוכה ביותר שבקליפות.

הערת קה"ת

ראה ספר הערכים חב"ד-א ערך אבק הערה 5.

69 גדולה תשובה שמגעת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

יומא פו, סע"א. וש"נ.

59 כדאיתא בגמ'

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

תענית (כו, ב). [כ].

60 שסמוך לשקיעת החמה

הגמרא מסבירה שהכוונה רשאים לברך את העם בתפילה מנחה של יום
תענית, משום שהיא נאמרת סמוך לשקיעה, ולכן היא דומה לתפילה
נעילה. המאמר מביא זאת כראיה לכך שנעילה היא תפילה הסמוכה
לשקיעה.

Taanit 26b:15 תענית כ"ו ב:ט"ו

וְרַב נַחְמָן אָמַר: הֲלֹכָה בְּרַבִּי יוֹסִי. וְהֲלֹכָה בְּרַבִּי יוֹסִי. וְהֵאֵידְנָא מֵאִי
טַעְמָא פְּרָשִׁי כְּהִנֵּי יִדְיֵיהּ בְּמִנְחָתָא דְּתַעֲנִיתָא? פִּינּוֹן דְּבִסְמוּךְ לְשִׁקְיעַת
הַחֲמָה קָא פְּרָשִׁי — בְּתַפִּילַת נְעִילָה דְּמִיָּא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

61 מי שבא על ידו ספק עבירה ביוהכ"פ אפילו עם חשכה פטור שכל היום מכפר

המשנה פוסקת שמי שייתכן שחטא ביום הכיפורים, אפילו בין השמשות,
פטור מאשם תלוי, "שהחיום מכפר". המאמר מסיק שהכפרה חלה בסוף
היום.

Mishnah Keritot 6:4 משנה כריתות ו:ד'

חִיבִי חֲטָאוֹת וְאֲשָׁמוֹת וְדָאִין שְׁעָבַר עֲלֵיהֶן יוֹם הַכִּפּוּרִים, חִיבִין לְהִבְיֵא
לְאַחַר יוֹם הַכִּפּוּרִים. חִיבִי אֲשָׁמוֹת תְּלוּיִין, פְּטוּרִים. מִי שֶׁבָּא עַל יְדוֹ
סִפֵּק עֲבָרָה בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים, אֶפְלוּ עִם חֲשָׁכָה, פְּטוּר, שְׁקָל הַיּוֹם מְכַפֵּר:

Those that are liable to hatats or to certain ashams and Yom
Kippur passes over them, are still liable to bring them after
Yom Kippur. Those that are liable to ashame talui's are ex-
empt. He who has committed a doubtful sin on Yom Kippur,
even at twilight, is exempt, because the whole of the day ef-
fects atonement

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

62 הזח"ג פ' אמור (דף ק' ע"ב)

הזוהר על פרשת אמור, בדברו על ראש השנה, אומר שכאשר ישראל
חוזרים בתשובה ותוקעים בשופר מתוך כוונת הלב, מתעוררים רחמים
והדינים הקשים נכנעים. הטקסט מפנה להסברו במקום אחר של קטע זה,
בעניין הכנעה והפיכה.

Zohar, Emor 38:202-40:226 ספר הזוהר, אמור ל"ח:ר"ב-מ':רכ"ו

63 ושמה אביה את נדרה

"ואביה שמע את נדרה ואסרה אשר אסרה על נפשה, והחריש לה אביה,
וקמו כל נדריה". הטקסט מפנה להסברו על פסוק זה בפרשת מטות.

Numbers 30:5 במדבר ל':ה'

וְשָׁמַע אָבִיהָ אֶת־נִדְרָהּ וְאָסְרָה אֲשֶׁר אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ וְהִחְרִישׁ לָהּ אָבִיהָ
וְקָמוּ כָּל־נִדְרֶיהָ וְכָל־אֶסֶר אֲשֶׁר־אָסְרָה עַל־נַפְשָׁהּ יָקוּם:

and her father heareth her vow, or her bond wherewith she
hath bound her soul, and her father holdeth his peace at

70 גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד

רבי לוי אומר: "גדולה תשובה, שמגעת עד כסא הכבוד", ומביא ראיה מן הפסוק: "שובה ישראל עד הוי' אלקיך". המאמר מזהה את כסא הכבוד עם מלכות דאצילות, המכונה "ברכה".

Yoma 86a:16 יומא פ"ו א:ט"ז

רב יהודה רמי, קתיב: "שובו בנים שובבים ארפא משובתיכם", וקתיב: "הנה) אנכי בעלתי ככם ולקחתי אתכם אחד מעיר ושנים ממשפחה!" לא קשיא: כאן מאהבה או מיראה, כאן על ידי יסורין. אמר רבי לוי: גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, שנאמר: "שובה ישראל עד הוי' אלקיך".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

71 מלי דאצי שהיא הנק' ברכה

ההערה מפנה לערך של לקסיקון זה באות ביי"ת, בעניין מלכות דאצילות כמדרגה הנקראת "ברכה".

הערת קה"ת

ראה מא"א אות ב, סל"ה.

72 שיוהכ"פ נק' שבת שבתון

על יום הכיפורים נאמר בתורה: "שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשותיכם". המאמר מפרש את "שבתון" כמדרגה שלמעלה משבת עצמה.

Leviticus 16:31 ויקרא ט"ז:ל"א

שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשותיכם חקת עולם:

It is a sabbath of solemn rest unto you, and ye shall afflict your souls; it is a statute for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא טז, לא.

73 שבת להוי'

"יום השביעי שבת להוי' אלקיך". המאמר מפרש זאת כשבת המגלה את שם הוי', ואילו ימי החול מגלים את שם אלקים.

Exodus 20:10 שמות כ':י

יום השביעי שבת להוי' אלקיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר בשעריך:

but the seventh day is a sabbath unto the L-RD thy G-d, in it thou shalt not do any manner of work, thou, nor thy son, nor thy daughter, nor thy man-servant, nor thy maid-servant, nor thy cattle, nor thy stranger that is within thy gates

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כ, י.

74 והחכמה תחי'

"ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה". המאמר מיישם זאת על המוחין של אבא, חכמה, המתגלים בשבת.

Ecclesiastes 7:12 קהלת ז':י"ב

כי בצל החכמה בצל הכסף ויתרון דעת החכמה תחיה בעליה:

For wisdom is a defence, even as money is a defence; but the excellency of knowledge is, that wisdom preserveth the life of him that hath it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ז, יב.

75 הוי' יחתו מריביו

בתפילתה של חנה נאמר: "הוי' יחתו מריביו... ויתן עוז למלכו". הטקסט מפנה לביאור פסוק זה במקום אחר ומשווה אותו ל"ויהפוך ה' אלקיך לך את הקללה לברכה".

I Samuel 2:10 שמואל א ב':י

Havayah יחתו מריבו עלו בשמים ירעם Havayah ידין אפסי־ארץ

ויתן־עז למלכו וְגַם קָרַן מְשִׁיחוֹ:

They that strive with the L-RD shall be broken to pieces; Against them will He thunder in heaven; The L-RD will judge the ends of the earth; And He will give strength unto His king, And exalt the horn of His anointed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

76 בדיה ויושט המלך לאסתר

המאמר מסביר את גישתה של אסתר אל המלך: תחילה היא נוגעת רק בראש השרביט, אך לאחר מכן היא בוכה ומתחננת לביטול גזירתו הרעה של המן. בכייה מעוררת רחמים גדולים על הניצוץ האלקי המלוכש בלבושים גסים, ואז החושך נהפך לאור.

הערת קה"ת

תו"א צד, ב. וראה אוה"ת. פ' כי תשא ע' ב"א.

77 לפני הוי' תטהרו

"כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם, מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו". המאמר מפרש את המילים "לפני הוי'" כרומזות למדרגה שלפני הוי' שבעולם האצילות, ולמעלה ממנה, שאליה מגיעים בתפילת נעילה.

Leviticus 16:30 ויקרא ט"ז:ל

כִּי־בַיּוֹם הַזֶּה יִכָּפֵר עֲלֵיכֶם לְטַהֵר אֶתְכֶם מִכָּל חַטֹּאתֵיכֶם לִפְנֵי ה' תִּטְהָרוּ:

For on this day shall atonement be made for you, to cleanse you; from all your sins shall ye be clean before the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Pri Etz Chaim (Public Domain); Pardes Rimonim (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Midrash Rabbah -- TE (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

מיום חנימי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likkutei-torah/ki-seitzei/6

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק